

ГЕНДЕР ТЕНГЛИК:

МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР
ОРҚАЛИ

6с

«БОҚИЙ БУХОРО»
маданий-этнографик боғ барпо этиладими?

4с

Яна икки

муҳим ташаббусимиз
Сенатга юборилади

7с

ПАРЛАМЕНТ ВА МАҲАЛЛИЙ КЕНГАШЛАР САЙЛОВИ БОШЛАНИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН «МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИНИНГ БАЁНОТИ

Кеча Марказий сайлов комиссияси томонидан Ўзбекистонда муҳим сиёсий жараён – Олий Мажлис Қонунчилик палатаси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига бўлиб ўтадиган сайловларга старт берилди.

Қайд этиш лозимки, “Миллий тикланиш” демократик партияси мустақилликнинг энг қизғин паллаларидан бери мамлакат сиёсий майдонида ўз ғоя ва мақсадларини кенг тарғиб қилиб, юртдошларимиз ишончини оқлаб келяпти. Миллий манфаатлар устуворлигини таъминлаш, тарбия ва таълим тизимини ривожлантириш, халқимизнинг бой тарихи, маданий ва маънавий меросини асраб-авайлаш ҳамда кўпайтириш, шунингдек, миллий ўзлгимизни, она тилимиз, урф-одат,

анъаналаримизни асраш ҳамда ривожлантиришни бош мақсад қилган “Миллий тикланиш” демократик партияси ушбу сайловда Ўзбекистон Конституцияси ва Сайлов кодекси доирасида муносиб иштирок этади. Халқимиз 33 йиллик мустақиллик даврида миллий ўзлик ва узоқ даврларга бориб тақаладиган давлатчилигимиз аҳамиятини ҳамда миллий тараққиётимизнинг асоси бу бирлик ва бирдамлик эканини англаётгани учун ҳам бугунги реал натижаларга эришяпмиз. Яна бир омил: навбатдаги сайловлар миллий Конституциямиз

қабул қилинганидан кейинги биринчи сайлов бўлади. Халқ Комуси деб аталаётган ушбу ҳужжатда партияимизнинг миллий кадриятларни, ўзлгимиз, миллийлигимиз ва манфаатларимизни акс эттиришга доир ташаббуслари ҳам акс этдики, бу сайловчиларнинг бизга бўлган муносабатини тубдан ўзгартириш ва уларни қўллаб-қувватлашига олиб келишига умид қиламиз. Тўғри, бу галги сайловлар аввалги сайловларга нисбатан кучли рақобат муҳитида ўтади. Аммо номзодларимизнинг

салмоқли натижаларга эришиб, парламент ва маҳаллий кенгашларда энг кўп ўринларни эгаллаш учун тажрибаси ҳам, салоҳияти ҳам етарли. Пировард мақсадимиз парламент ва маҳаллий кенгашлардаги ўрнимизни янада ошириб, халқимизга хизмат қилишдир. Зеро, мақсадимиз халқимизни рози қилиб, унинг фаровонлиги ҳамда юртимиз тараққиётига ҳисса қўшишдир!

“Миллий тикланиш”
демократик партияси
Марказий кенгаши

Бир бўлсак –
ягона халқмиз,
бирлашсак -
Ватанмиз!

Ватанимиз мустақиллигининг ўттиз уч йиллиги муносабати билан Самарқанд вилоятида ушбу шиор остида “Маънавият фестивали” ўтказилди. Самарқанд шаҳридаги “Мўъжиза” амфитеатрида мазкур фестивали якунига бағишланган маданий-маърифий тадбир ташкил этилди. Тадбир аввалида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийи Жамила Шермухамедова, Олий Мажлис Сенати аъзоси Фармон Тошев сўзга чиқиб, барчани Ватанимиз мустақиллигининг 33 йиллиги билан қутлади. Мустақиллик моҳияти, тинчлик ва инсон қадр ҳақида сўз юритилди. Юртимиздаги ислохотлар натижаси Самарқанд вилояти мисолида таҳлил қилинди. Тарғибот гуруҳи аъзолари - Ўзбекистон халқ хофиси Абдунаби Ибрагимов, Ўзбекистон халқ артисти Замира Суёнова, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Гулбаҳор Эрқулова ҳамда истеъдодли хонандалар томонидан концерт дастури намойиш этилди. Шунингдек, элимиз ардоғидаги кино ва театр актёрлари, таниқли олимлар, шоир ва ёзувчилар Ватан мадҳ этилган ўз ижодий ишларини тақдим этдилар. Фестиваль ёшларимизнинг «Чилла - истеъдодлар мавсуми» лойиҳаси доирасидаги тадбирларга уланиб кетди.

Ғ.ҲАСАНОВ, Ўза

ҚАДРИЯТЛАРГА ТАЯНГАН ТАРАҚҚИЁТ

ЎЗБЕКИСТОННИ ҚУДРАТЛИ
ДАВЛАТГА АЙЛАНТИРИБ,

ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ

ОШИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

◆ Катта интервью

«МИЛЛИЙ ТИКЛАНИШ» ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ РАИСИ АЛИШЕР ҚОДИРОВ «МИЛЛИЙ
ТИКЛАНИШ» ГАЗЕТАСИ МУҲБИРИ САВОЛЛАРИГА ЖАВОБ БЕРДИ.

– Алишер Келдиевич, кеча Марказий сайлов комиссияси томонидан Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва маҳаллий кенгашларга бўлиб ўтадиган сайловларга старт берилди. Демак, қарийб 5 йиллик танаффусдан кейин партия ўз тарихидаги олтинчи сайловга киришяпти. Айтингчи, «Миллий тикланиш» демократик партияси ана шу муҳим тадбирга қай даражада тайёр?

– Партия шундай институтки, у асосан сайловлар орқали ўз ғоя ва ташаббусларини рўёбга чиқариш даражаси ва ҳолатини аниқлаб боради. Шунингдек, сайловлар партиянинг жамоатчилик томонидан қанчалик эътироф этилаётгани, амалга оширилаётган ишлардан хабардорлиги ва қўллаб-қувватланиш даражасини билиб бориш учун ҳам ниҳоятда аҳамиятлидир.

Шу маънода ҳам сайловга тайёр бўлмаган ҳар қандай партия заиф партия саналади. Аммо сайлов дегани фақат 5 йилда бир марта ўтадиган тадбир эмас, зарурат бўлганда жамиятда навбатдан ташқари сайловлар ҳам ўтади ва ана шундай пайтларда партия ўз

электоратига мурожаат қилиш, ғояларини тушунтириш ҳамда ана шу ғоялар орқали қўллаб-қувватланиб, парламент ва маҳаллий кенгашлардаги ўрнини мустаҳкамлаб боришга доимо тайёр туриши керак. Биз ўтган сайловлардан кейин айнан ана шу масалаларга алоҳида эътибор қаратдик.

Давоми 2 саҳифада

5с. » КЕТМОНИ УЧАЁТГАН
«ЛАЙКСЕВАР»ЛАРУ
«ПОДПИСКАПАРАСТЛАР»

10с. » БУХОРО АМИРИНИНГ
ТАҲДИДИ

ОМБУДСМАН ДИҚҚАТИГА!
БЕФАРҚЛИКМИ БУ?

11с.

”

Пропорционал сайлов тизимида эса депутат эмас, партия ваъда беради ва сайловчи манфаатини турли идораларда, энг муҳими парламент ва фракциянинг кучи билан химоя қилади.

«САЙЛОВ

(Бошланиши 1-саҳифада)

ҚАДРИЯТЛАРГА ТАЯНГАН ТАРАҚҚИЁТ
ДАВЛАТГА АЙЛАНТИРИБ, ХАЛҚИМИЗ ФАРОВОНЛИГИНИ

Ишонаманки, биз бу сайловларга миллий тараққиётимизнинг бекиёс аҳамиятини, дунёдаги нотинч ҳолат, давлатлар ўртасидаги муносабатлар кескинлашиб бораётган бир пайтда миллий бирдамлик, бирлик ва миллий қадриятларни асраб-авайлашнинг тарихий заруратини англаган сайловчилар билан кириб келямиз.

Халқимиз 33 йиллик мустақиллик даврида миллий ўзлик ва узок даврларга бориб тақаладиган давлатчилигимиз аҳамиятини ҳамда миллий тараққиётимизнинг асоси бу бирлик ва бирдамлик эканини англаётгани учун ҳам бугунги реал натижаларга эришяпмиз. Яна бир омил: бу – ушбу сайловларнинг миллий Конституциямиз қабул қилинганидан кейинги биринчи сайлов эканидир.

Партияимизнинг миллий қадриятларни, ўзлгимиз, миллийлигимиз ва манфаатларимизни акс эттиришга доир ташаббуслари миллий Конституциямизда акс этди ва бу ўзгаришлар сайловчиларнинг партиямизга бўлган муносабатини ўзгартириб, қўллаб-қувватлашларига олиб келишига умид қияпмиз.

Ушбу сайловда иштирок этишдан мақсад парламент ҳамда маҳаллий Кенгашларда партиямиз ўрнини кучайтириш ва халқимиз фаровонлигига ҳисса қўшишдир.

Партиямиз қадриятларга таянган тараққиёт Ўзбекистонни қудратли давлатга айлантириб, халқимиз фаровонлигини оширишга ишонади. Шу сабабли, биз бу сайловларда фаол иштирок этиш ва халқимизнинг қўллаб-қувватлашига умид қилиб, мамлакатимизни қудратли, халқимизни фаровон қилишга ҳисса қўшмоқчимиз.

– Бир неча йиллардан бери депутатларимиз сайлов тизими бўйича ўз ташаббусларини илгари суриб келаётганди. Нихоят, бу амалга ошди. Биринчи марта биз аралаш сайлов тизимига ўтямиз. Сизнингча, бундан ким ютди – сийёсий партияларми ёки сайловчилар?

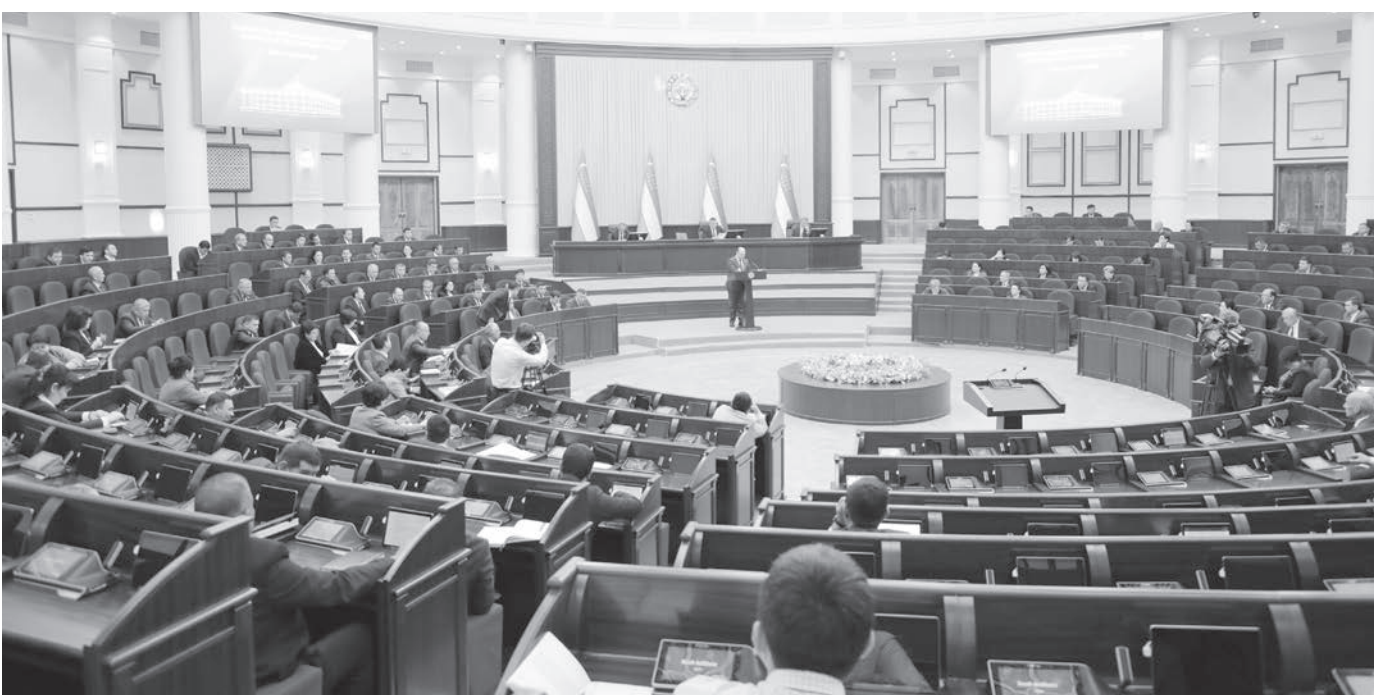
” Аммо тан олайлик, бугунги депутат айримлар таъкидлаётганидек, жуда катта ваколатларга эга эмас. У фақат қонунчилик ташаббусига эга шахс, ҳолос. Сайловчиларнинг муаммоларини эса маҳаллий ҳокимликлар билан муҳокама қила олади.

– Пропорционал сайлов тизимининг миллий сайлов тизимида устувор бўлишига доир тақлифларимиз бежиз эмас эди. Гарчи 2019 йилги сайловларда бунга зарурат бўлмасада, амалиётда ана шу тизимнинг айрим элементларини қўллашга ҳаракат қилгандик. Хўш, нима учун

Ўзбекистоннинг сайлов тизими тўла пропорционал бўлиши кераклиги ҳақидаги тақлифини илгари сургандик? Биламизки, бугунги сайловчи ўз депутатига асосан маиший, ҳуқуқий муаммоларини ечиб бериш борасида мурожаат қияпти. Аммо тан олайлик, бугунги депутат айримлар таъкидлаётганидек, жуда катта ваколатларга эга эмас. У фақат қонунчилик ташаббусига эга шахс, ҳолос. Сайловчиларнинг муаммоларини эса маҳаллий ҳокимликлар билан муҳокама қила олади. Лекин бевосита молиявий масалаларда қарорлар қабул қилиш ёки мавжудларига бир ўзи таъсир қилиш имконига эга эмас. Шу сабабли ҳам сайловчи ва депутат ўртасидаги ишончсизликка асосан мажоритар сайлов тизими сабаб деб ҳисоблайман.

Чунки амалдаги сайлов тизимида депутат сайловчи олдига чиқиб, «менга овоз беринглар, мен парламентдаги вакилларингизга айлансам, манфаатларингизни химоя қиламан», деб ваъда беради. Лекин амалдаги парламент тизими депутатга ўзини намойиш қилиши ва бундай ваъдаларнинг уйдасидан чиқишга имкон бермайди. Пропорционал сайлов тизимида эса депутат эмас, партия ваъда беради ва сайловчи манфаатини турли идораларда, энг муҳими парламент ва фракциянинг кучи билан химоя қилади. Шундан келиб чиқиб, биз пропорционал сайлов тизимига ўтишни тақлиф қилгандик ва аралаш сайлов тизимига ўтилганини партиянинг муваффақиятларидан бири бўлди, деб ўйлайман.

Бу тизимнинг яна бир қулайлиги шундаки, айнан пропорционал сайлов тизимида партия ўз вакилларини депутатликка номзод сифатида киритади ва сайлов якунларига кўра, Марказий сайлов комиссияси уларни эътироф этади. Партия номзод кўрсатганидан кейин депутатга ҳам талаб қўйиш имконига эга бўлади. Шу кунгача эса партия имкониятлари чегараланган эди. Бир нарсани унутмаслигимиз керак: парламент бу халқ уйи, унда халқ вакиллари

” ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ИСЛОҲОТЛАРИ ЭСА ХАЛҚНИНГ ДАВЛАТГА ХИЗМАТ ҚИЛИШИ ҲАҚИДАГИ ЭСКИРГАН КОНЦЕПЦИЯГА БАРҲАМ БЕРДИ ВА ДАВЛАТНИНГ ХАЛҚ ОЛДИДАГИ ХИЗМАТИ МАСАЛАСИНИ УСТУВОР ЭТИБ БЕЛГИЛАДИ.

ларидан фойдаланиб, гоёларини илгари сура бошласа, ўзи тўғри деб билган масалаларни химоя қилса, алоҳида инструмент яратиб, ўз сайловчилари билан ишлай бошласа, унда парламентдаги партиявий гоё ва мақсадлар нима бўлади? Бундай тарқоклик нафақат парламентни, балки жамиятни ҳам тарқокликка олиб келиши мумкин ва ишончим комилки, тафаккурли сайловчи бунни сира хоҳламайди. Айнан шу сабабли ҳам пропорционал сайлов тизими орқали сайланган депутатлар партия олдидаги маъулият билан биргаликда, барча сайловчилар олдидаги масъулиятни ҳам ҳис қилади ва бу шубҳасиз жамоавий ва таъсирчан самарали ҳаракатга олиб келади.

– Маълумки, «Миллий тикланиш» парламентдаги иккинчи йирик партия сифатида ЎзЛиДеП билан Конституциявий ислохотлар

ташаббусқори бўлди. Ва умумхалқ референдумида Янги тахрирдаги Бош Қомусимиз қабул қилинди. Хўш, бу ислохотдан сўнг нималар ўзгарди? Умуман олганда, сайлов арафасида ана шу ўзгаришлар партиялар ҳаётида сезиляптими?

– Биламизки, ўтган йилги конституциявий ислохотларга қадар ҳам бир неча бор Конституцияга ўзгартиш ва қўшимчалар киритилган. Лекин улар билан айнан сўнгги конституциявий ислохотлар ўртасида жуда катта фарқ борлигини айтиш керак. Конституциявий ислохотлар ташаббусига энг аввало, жамиятдан қайнаб чиққан эҳтиёжлар асос бўлди деб ҳисоблайман. Зеро, Конституцияни шу давлатда яшаётган фуқароларнинг ўзaro қилишуви деб ҳисобласак, унинг иккинчи томони, яъни халқ Конституция бўйича ўз тақлифларини берганидан кейин ислохотлар юзага келди. Мана, сўнгги Конституциявий ислохотлар Президент Мирзиёев ҳокимиятга келганидан кейин амалга ошди. Таъкидлаш жоизки, Янги Ўзбекистон ислохотлари ҳам иқтисодий, ҳам ижтимоий маънода камчиликларни тан олиш билан

бошланди. Ва, бу жараёнда халқ давлатга эмас, давлат халққа хизмат қилиши керак, деган батамом янги концепция илгари сурилди. Унгача эса давлат устувор эди, халқ қийналса ҳам майли, лекин давлат мустақкам оёқда туриши керак, деган ақида ҳукмрон эди. Бу балки ўша давр учун зарур бўлгандир. Зеро, ҳар қандай давлатнинг мақсади ўз халқининг фаровонлигини ошириш, шу билан бирга давлат қудратини кўпайтириш бўлади. Янги Ўзбекистон ислохотлари эса халқнинг давлатга хизмат қилиши ҳақидаги эскирган концепцияга барҳам берди ва давлатнинг халқ олдидаги хизмати масаласини устувор этиб белгилади. Эътибор беринг, ушбу жараён бошланганидан кейин ҳуқуқий ва ижтимоий муносабатларда халқ ва ҳокимият ўртасида мазмунан янгича ҳамкорлик юзага кела бошлади. Шу ўринда валютга билан боғлиқ ҳолатни бир эсга олайлик. Ўзбекистонда амал қилган аввалги концепцияда гўёки валюта муносабатлари эркин эди. Лекин банкка мурожаат қилсангиз 3-4 хил курс бўларди. Аслида эса валюта билан муносабатга киришганлар маъмурий жавобгарликка

✓ Партия лойиҳалари

VAZIFA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2020-2024 yilgacha mo'ljallangan

SAYLOVOLDI DASTURI

Har bir mahalla kesimida uyushmagan, tayin bir moshq ulotga ega bo'lmagan, shikoyat qilgan va chek ega chiqqo kelgan yoshlar va xotin-qizlarning xonadonlarga borib, ularning muammolarini o'rganish va hal etishga qaratilgan “Uyma-uy” loyihasi.

NATIJA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2024-yil 1-chorak ma'royimida amalga oshirgan

FAOLİYATI

- “Uyma-uy” loyihasi doirasida: 677 ta xonadonga tashrif buyurildi; 2445 nafar xotin-qizlar qamab o'lingi; 1425 nafar yoshlar, 553 nafar xotin-qizlar bandligi to'g'risida; 151 nafar yoshlar va 240 nafar xotin-qizlarga keshi qaratilishida amaliy ko'mak berildi; 530 nafar yoshlar va 676 nafar xotin-qizlarning sog'lig'ini tiklash yuzasidan amaliy yordam ko'rsatildi; 207 nafar ayollarga uy-joy va yem-muk bilan bog'liq masalalarida ko'maklashildi.

VAZIFA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2020-2024 yilgacha mo'ljallangan

SAYLOVOLDI DASTURI

Partiyaning barcha darajadagi vakillik organlari deputatlarining birgalikda, uzluksiz ish olib borishidan iborat tizimini yaratish.

NATIJA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2024-yil 1-chorak ma'royimida amalga oshirgan

FAOLİYATI

- 217 ta masala-taklif sessiya kun tartibiga kiritildi;
- 323 ta masala daimiy komissiya yig'ishlarida olib chiqildi;
- 396 nafar mansabdor shaxslarning ehtiyojlariga oshirildi;
- 1416 ta deputatlik so'rovini tegishli tashkilotlar va mutasaddirlarga yuborildi;
- Deputatlik so'rovlarining 78 foizi jabbay hal etildi; 201 foizi jabbay nazoratida; 4,5 foiziga javoblar berilgan; muasaddirlar kechiktirib qaytarilgan.

VAZIFA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2020-2024 yilgacha mo'ljallangan

SAYLOVOLDI DASTURI

O'zbekiston xalqining madaniy, aronaviy va milliy-ma'naviy qadriyatlarini chuqur e'zozlaydigan vatandoshlari insonlarni o'z so'zida birlashtirish.

NATIJA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2024-yil 1-chorak ma'royimida amalga oshirgan

FAOLİYATI

- Partiyaning maqsad va g'oyalariini aholi o'rtasida keng targ'ibot va tashviqot qilishga qaratilgan 2503 ta tadbirlar, darslar, ixtislatlar va oshiq muayyotlar tashkil etildi. Ularda 109 430 nafar shirketkchi qamab o'lingi.
- Natijada 2024-yilning 1-choragi holatiga ko'ra, partiya o'z aholi soni 592 103 nafarni, boshlang'ich partiya tashkilotlari soni esa 8083 tani tashkil etmoqda.

VAZIFA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2024-yil 1-chorak ma'royimida amalga oshirgan

SAYLOVOLDI DASTURI

Har yili keng jamoatchilik va davlat xizmatdoshlari o'rtasida o'zbek tili boyicha tanlovlar o'tkazish.

NATIJA

“Milliy tiklanish” demokratik partiyasining 2024-yil 1-chorak ma'royimida amalga oshirgan

FAOLİYATI

- Jazoni ijoy etish departamenti Markaziy hibsxonasi xodimlari orasida “Omnaviy diktant” loyihasi o'tkazildi.

2024»

”

2024 йилдаги сайловлар аввалги сайловлардан тамоман фарқ қилади. Чунки ўтган йилларда ҳуқуқий жиҳатдан ҳам сайловчиларнинг, ҳам сайловда иштирок этувчиларнинг ваколат ва имкониятлари тубдан ўзгарди.

ЎЗБЕКИСТОННИ ҚУДРАТЛИ ОШИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

тортиларди. Мана шундай масалалар тadbиркорларнинг ҳаётида жуда оғир муаммоларга сабаб бўларди. Яқин ўтмишимизда шунга ўхшаган юзлаб ижтимоий-сиёсий ҳамда иқтисодий муносабатлар бир-бирига уланмас ҳолатга келиб қолган эди. Янги Ўзбекистон ислохотлари айнан ана шундай камчиликларни тўғридан-тўғри эътироф этиш ва уларни бартараф қилишдан бошланди. Бу ҳаракатлар ўз-ўзидан ҳуқуқий майдонда катта ўзгаришларни такозо қилди, албатта. Шу сабабли қонунларни ўзгартириш талаб этила бошланди. Бу эса ўз-ўзидан конституцион нормаларни ҳам ўзгартириш лозим деган талабни қуён тартибига қўйди. Айнан шу нарса конституциявий ислохотларнинг ўзига хос томонларини кўрсатади. Агар яна озгина ҳаракат қилинганида эди, янги тахрирдаги ҳужжат тамоман янги Конституцияга айланиб кетиши мумкин эди. Негаки, Конституциянинг 80 физга яқин қисмига ўзгартиришлар киритилди, у янги нормалар билан тўлдирилди.

” АЗАГА КЕЛГАН КАМПИР ЎЗ ДАРДИНИ АЙТИБ ЙИҒЛАР, ДЕГАНЛАРИДЕК, ЎЛИМ ЖАЗОСИ ҚАЙТАРИЛСА, СИЁСІЙ ФАОЛЛАРНИ ЎЛДИРИШ ИНСТРУМЕНТГА АЙЛАНИБ ҚОЛАДИ, ДЕГАН ФИКР ОЛИБ ЧИҚИЛДИ.

Айтмоқчи бўлганим, том маънода халқимиз ташаббусларини икки партия ўз вақтида англаб, конституцион ислохотлар ташаббускорларига айландилар. Бу ўз навбатида жуда катта тарихий конституцион ислохотларга олиб келди. Энг муҳими бугун биз бу миллий Конституция бўлди, дея баралла айта оламиз. Чунки бу чиндан ҳам миллий кадриятларимизни эътироф этган Конституция бўлди. Айни пайтда ушбу Конституция асосида ташкил қилинадиган парламент ҳам ҳуқуқий, ҳам сиёсий майдонни тубдан ўзгартиради. Бошқача айтганда, 2024 йилдаги сайловлар аввалги сайловлардан тамоман фарқ қилади. Чунки ўтган йилларда ҳуқуқий жиҳатдан ҳам сайловчиларнинг, ҳам сайловда иштирок этувчиларнинг ваколат ва имкониятлари тубдан ўзгарди. Мухтасар айтганда, янги Конституция Ўзбекистонда том маънода ҳам мазмунан, ҳам шаклан янги сайловлар ўтишига имконият яратади.

– **Сиёсий партияларнинг етакчилари орасида у ёки бу воқеага, ўзгаришларга тезкор муносабат билдирадиган одатингиз бор. Мана яқинда уч ёшли боланинг ўлими билан боғлиқ ҳолатга муносабат билдирдингиз. Қизиги, кўпчиликнинг фикрича, сиз ўлим жазосини қайтаришни назарда тутибсиз. Бу хато ҳулосамиди ёки ўша муносабатда ростдан ҳам ўлим жазоси қайтарилиши лозимлигини назарда тутганмидингиз?**

– Уч ёшли бола билан боғлиқ жиноятга муносабатим уч хил талқинга йўл очганини айтмоқчиман. Биринчи талқин, бу журналистлар ва ОАВда катта сарлавхалар билан «ўлим жазоси тақлиф қилинди» деб ёзилгани бўлди. Буни муҳокама қилмоқчи эмасман. Чунки биламизки, ҳар қандай ОАВнинг вазифаси жамоатчилик кайфиятини ўз хабарида

акс эттиришдан иборат. Мен буни тўғри қабул қилдим. Улар бир норасидага ваҳший муносабат билдирилганига нисбатан ўз нафратларини қўшиб, сарлавхага олиб чиқишди.

Қайсидир маънода менинг тақлифим бунга туртки бўлди. Иккинчи талқин, бу мутахассислар фикри: сиёсатшунослар, терговчилар, прокурорлар... Уларнинг фикрича, постда ўлим жазоси ҳақида ҳеч қандай фикр, яъни «ўлим жазосини тақлиф қиламан» деган жумла йўқ. Ҳуқуқшунослардан постдан нимани тушуниб, қандай қабул қилишганини сўраганимда «жамиятда бундай одамлар яшамасликлари керак» ёки «бундай одамлардан жамиятни тозалаш керак» деган қакирув жиноят кодексининг 97-моддаси 2-қисмига, яъни умрбод жазога тўғри келадиган, дейишди. Учинчи тоифадаги кишилар талқинида эса инсон ҳуқуқлари билан боғлиқ фикрларга урғу берилди. Соддарок айтганда, тақлифнинг сиёсий оқибатлари ҳақида муҳокама бошланиб кетди. Азага келган кампир ўз дардини айтиб йиғлар, деганларидек, ўлим жазоси қайтарилса, сиёсий фаолларни ўлдириш инструментга айланиб қолади, деган фикр олиб чиқилди.

Эътибор беринг, агар ўлим жазосини тиклаш билан сиёсий фаолларни ўлдирмаслик керак деган гапнинг иккинчи томонига қаралса, болаларни ўлдириш ҳолатларига жиддий қарамаслик керак ёки бунга кескин муносабат билдирмаслик керак деганга ўхшаш фикр келиб чиқаяпти.

Яъни, сиёсатчилар ўлиб кетмаслиги учун қотиллар яшаб юравериши керак дегандек...

Ҳеч кимга сир эмаски, Конституциямизда ўлим жазоси тақиқланган ва ўлим жазоси бу қаби жиноятлар учун ечим эмас. Тўғри, ҳали суд тизимимизда жуда кўп ислохотлар амалга оширилиши керак.

(Давоми 4-саҳифада)

ИСТАНБУЛДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ САЙЁҲЛИК САЛОҲИЯТИ НАМОЙИШ ЭТИЛДИ

Истанбул шаҳрида Ўзбекистоннинг туристик салоҳиятини намоёниш этишга бағишланган тақдирот тадбири ўтказилди.

«Rocket DMC Uzbekistan» компанияси томонидан Туркия саёҳат агентликлари ассоциацияси (TÜRSAB) қўмағида ташкил этилган тақдиротда 60 дан ортиқ турк туристик агентлик ва 10 та ОАВ вакиллари иштирок этди.

«Rocket DMC Uzbekistan» компанияси матбуот хизматида қўра, «TÜRSAB» ассоциацияси биносиде ўзбекона тавозе, меҳмондўст халқимизнинг бетакрор анъаналари, оҳанграбо гўзал санъатимиз ҳамда миллий ошхонамиз таомларию, қуёшли ўлкамизнинг мазали егуликларини намоёниш этилди.

Шунингдек, тадбирда асосий эътибор «Rocket DMC Uzbekistan» компаниясининг тур-пакетлари ҳақида маълумотлар тақдимотида қаратилди. Унда Ўзбекистонга саёҳат қилишининг афзалликлари ва туристлар учун яратилаётган шароитлар тўғрисида агрофлича тушунтириб берилди. Бутун дунё сайёҳлари учун сеvimли масканга айланиб улгурган «Silk Road Samarkand» туристик маркази билан ҳам таништирилди. Бундан ташқари, туристларга парвозлар ва аэропорт хизматларини кўрсатувчи «Air Samarkand» ва «Air Marakanda» компанияларининг жозибадор тақлифлари ҳақида ҳам сўз борди.

– Тақдиротни ўтказишдан мақсад компаниямиз ва мамлакатимиз туристик имкониятларини турк ҳамкасбларимизга кенгрок кўрсатиб беришдир. Юзма-юз учрашувларимиздан кейин Ўзбекистонга турк туристлари сони янада қўпаяди, деб умид қиламиз. Биз «Air Samarkand» компанияси базасида икки-уч хил хизматларимизни тақлиф қилмоқчимиз, бу эса Истанбул – Самарқанд парвоз йўналишининг янада оммалашishiга имкон яратади. Учрашувларимиз анча фойдали ўтди, хусусан, турк ҳамкасбларимиз бизларга зиёрат туризми бўйича ҳам дастур тайёрлаш учун бир нечта тақлифлар берди, – деди «Rocket DMC Uzbekistan» бош директори Нигина Мухторова.

Тақдирот якунида томонлар ўртасида В2В форматдаги учрашувлар ўтказилиб, келгуси ҳамкорлик режалари белгиланганлиги.

Н.ЗИЁДУЛЛАЕВА, ЎЗА

SAYLOV
2024
27-OKTABR
MENING TANLOVIM — OBOD VATANIM!

26 июль куни Марказий сайлов комиссиясининг навбатдаги мажлисида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 128-моддасига қўра, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва маҳаллий Кенгашлари сайлови уларнинг ваколат муддати тугайдиган йил октябрь ойининг учинчи ўн кунлиги биринчи яқшанбасида ўтказилиши белгиланди. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва халқ депутатлари Кенгашлари депутатларининг ваколат муддати 2024 йилда тугаши инобатга оlinиб, сайловлар жорий йилнинг 27 октябрида ўтказилиши ва сайлов кампанияси 26 июлдан бошланиши ҳақида Марказий сайлов комиссиясининг қарори қабул қилинди.

Мажлисида таъкидланганидек, бу сайловларнинг ўзига хослиги қуйидагиларда намоён бўлади.

Биринчидан, Ўзбекистон тарихида илк бор Олий Мажлис Қонунчилик палатаси сайловлари аралаш сайлов тизими, яъни мажоритар-пропорционал тизим асосида ўтказилди.

Депутатларнинг 75 нафари бевоcита мажоритар тизим асосида, яъни сайловчилар аниқ шахсларга овоз бериши йўли билан, қолган 75 нафари эса, пропорционал тизим бўйича сиёсий партияларга берилган овозлар асосида сайланишади.

Иккинчидан, барча даражадаги сайлов комиссиялари фаолияти, уларнинг сайлов жараёнлари иштирокчилари билан ўзаро муносабатлари тўлиқ рақамлаштирилди. Эндиликда сайлов тартиботларидаги бюрократия, ортқиқа вақт сарфи ва ҳужжатлар ҳаракати қисқартирилди.

Учинчидан, сайлов қонунчилиги илгор демократик стандартларга мос равишда тубдан такомиллаштирилди. Жумладан, сайлов органларининг Марказий сайлов комиссияси бошчилигидаги янги тизими жорий этилди, сиёсий партиялар томонидан депутатликка номзодларни кўрсатишда аёлларнинг улуши камида 40 фоиз бўлиши белгиланди. Бундан ташқари, депутатликка номзод сайланиш учун сайловчиларнинг нисбий кўпчилиги овозини олиши лозимлиги белгиланди. Унга қўра, номзод тегишли сайлов округида бошқа номзодларга нисбатан

кўпроқ овоз тўплаган тақдирда депутат бўлиб сайланиши мумкин бўлади ва шу орқали такрорий овоз беришни ташкил этиш талаб этилмайди.

Тўртинчидан, сайлов янгиланган Конституция мустаҳкамлаган кучли парламентаризм ва жойларда вакиллик органларининг ваколатлари сезиларли даражада кучайтирилган шароитда ўтмоқда. Хусусан, Қонунчилик палатасининг мутлақ ваколатлари амалдаги 5 тадан 12 тага, Сенатда эса, 12 тадан 18 тага қўпайтирилди. Парламентнинг ижро этувчи, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда махсус хизматлар фаолияти устидан назорат функциялари кенгайтирилди. Ҳокимларнинг халқ депутатлари Кенгашларига раҳбарлик қилиши бекор қилинди. Давлат ҳаётининг муҳим масалаларини ҳал этишда вакиллик органларининг ролини ошириш мақсадида аввал ҳокимлар ваколатида бўлган 33 та ваколатлар маҳаллий Кенгашларга ўтказилди.

Сайловда Қонунчилик палатасининг 150 нафар депутати, Сенатнинг 56 нафар аъзоси, Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси 65 нафар депутати, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, 208 та туман (шаҳар) Кенгашлари депутатлари сайланади. Шунга қўра, 30 мингга яқин номзодлар, 90 мингга яқин уларнинг ишончли вакиллари сайлов жараёнида фаол иштирок этиши ҳамда 120 мингдан ортиқ сайлов комиссиялари аъзолари таш-

килотчи сифатида, 70 мингдан ортиқ маҳаллий ва хорижий (халқаро) кузатувчилар иштирок этиши кутилмоқда.

Сайловнинг мамлакат ҳаётидаги алоҳида ўрнини эътиборга олиб, ушбу жараёнда фуқароларни кенг жалб этиш мақсадида Марказий сайлов комиссияси томонидан 27 октябрдаги сайлов “Менинг танловим – обод Ватаним” шиори остида ўтказилиши эълон қилинди.

Тадбир доирасида сайловнинг технологик янгилиги сифатида ишга туширилган “Е-saylov” ахборот тизимининг тақдироти ҳам бўлиб ўтди.

“Е-saylov” ахборот тизими орқали сайлов комиссияларининг сиёсий партиялар, номзодлар, кузатувчилар ва оммавий ахборот воситалари билан деярли 60 турдаги муносабатлари тўлиқ электрон тарзда амалга оширилади.

Ахборот тизими бошқа электрон платформалар билан интеграция қилинган бўлиб, сайловдаги кўпгина тартиб-таомиллар инсон омилисиз тўлиқ автоматлаштирилган тарзда бажарилади.

Мақзур тизимда 400 мингга яқин сайлов жараёни иштирокчилари, жумладан, сайлов комиссиялари аъзолари, депутатликка номзодлар, кузатувчиларга оид катта маълумотлар базаси шаклланади. Ахборот тизимидан 32 минг нафар сайлов жараёни иштирокчилари профессионал тарзда фойдаланишади. Фойдаланувчилар билан 40 турдаги СМС-хабарномалар орқали мулоқот ўрнатилади.

“Е-saylov” ахборот тизимида фуқаролар учун ҳам сайловга оид ахборотларни олишда бир қатор қулайликлар жорий этилган. Хусусан, ахборот тизими сайловчилар ва сайлов участкаларига оид статистик маълумотларни олиш, барча турдаги сайловлар бўйича депутатликка номзодлар ҳақида ахборотга эга бўлиш, интерактив хариталарда депутатликка номзодлар ва уларнинг таржимаи ҳоли билан танишиш имконини беради.

Таъкидлаш керакки, Сайлов кодексининг 37-моддасига қўра, Қонунчилик палатаси ва маҳаллий Кенгашлар депутатлигига номзод кўрсатиш ҳуқуқига сиёсий партиялар эга.

Сайловда иштирок этиш учун сиёсий партиялар сайлов кампанияси бошланганлиги эълон қилинган кундан камида тўрт ой олдин Адлия вазирлиги томонидан рўйхатга олинган бўлиши ва партиянинг сайловда иштирок этишини қўллаб-қувватловчи камида 40 минг сайловчининг имзосини тўплаши лозим.

Бундан ташқари, комиссия мажлисида сайловни ўтказиш билан боғлиқ тадбирларни сайлов қонунчилигига белгиланган муддатларда босқичма-босқич ўтказилишини таъминлаш юзасидан календарь режа тасдиқланди. Мажлисида шунингдек, Марказий сайлов комиссияси ҳузурида Матбуот маркази ташкил этилди.

”

Эсдан чиқармаслик керак, уч ёки тўрт ёшли болани тахқирлаш келажакда жамиятга мутлақо жиноят бўлиб қайтади. Бунинг олдини ҳеч ким ололмайди. Ёш боланинг онг остидаги хотираси шунчалар кучли бўладики, у ҳатто онаси қорнидалигидаёқ сигналларни қабул қилади ва тузилганидан кейин улардан ҳаётнинг биринчи кўникмалари сифатида фойдаланади.

«САЙЛОВ

«БОҚИЙ БУХОРО» МАДАНИЙ-ЭТНОГРАФИК БОҒИНИ БАРПО ЭТИШ МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

ЮНЕСКОнинг Нью Дехли шаҳрида ўтказилган 46-сессиясида Ўзбекистон делегацияси билан ICOMOS (Ёлгорликлар ва диққатга сазовор жойларни муҳофаза қилиш бўйича халқаро кенгаш) мутахассислари ўртасида учрашув бўлиб ўтди.

Тадбирда «Боқий Бухоро» маданий-этнографик боғини барпо этиш ва Шахрисабзни Бутунжаҳон

мероси рўйхатида сақлаб қолиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди. Иштирокчиларга айтилди, пайтда юртимизда амалга оширилаётган ишлар хусусида маълумот берилди, ЮНЕСКОга такдим этиладиган ҳисобот юзасидан тавсиялар олинди.

Учрашувда қурилиш ва реконструкция ишлари давомида тарихий-маданий обидаларга путур еткази-

лишининг олдини олиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди. Шунингдек, тадбирда Франциянинг «Wilmoth & Associés» меъморчилиқ бюроси вакиллари ҳам иштирок этиб, янги биноларни атроф-муҳитга зарар етказмасдан барпо этилиши муҳимлигини таъкидлашди.

Б.ХУДОЙБЕРДИЕВ,
ЎЗА

БАДИЙ ТАРЖИМА СОҲАСИДА МУҲАММАД РИЗО ОҒАҲИЙ НОМИДАГИ ХАЛҚАРО МУКОФОТ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМ ТАСДИҚЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси «Бадий таржима соҳасида Мухаммад Ризо Огаҳий номидаги халқаро мукофот тўғрисидаги низоми тасдиқлаш ҳақида» қарор қабул қилди.

Унга мувофиқ, Бадий таржима соҳасида Мухаммад Ризо Огаҳий номидаги халқаро мукофот тўғрисидаги низоми тасдиқланди.

Ушбу Низоми бадий таржима соҳасида Мухаммад Ризо Огаҳий номидаги халқаро мукофот учун ҳужжатларни тақдим этиш, уларни кўриб чиқиш, ғолибларни аниқлаш ва тақдирлаш тартибини белгилайди.

Мукофот ўзбек адабиётининг энг яхши асарларини хорижий тилларга, жазон адабиётининг энг сара намуналарини ўзбек тилига таржима қилишни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, фаол ижод қилаётган моҳир таржимонларни моддий ва маънавий рағбатлантириш, бадий таржиманинг савиясини янада ошириш ҳамда мамлакатимизда адабиёт ва китобхонлиқни кенг оммалаштириш мақсадида жорий этилади.

Низомда: Бадий таржима соҳасида Мухаммад Ризо Огаҳий номидаги халқаро мукофотга ҳужжатларни тақдим этиш, уларни кўриб чиқиш, ғолибларни аниқлаш тартиби; халқаро мукофот бериладиган йўналишлар;

ўзбек бадий таржима мактабини ривожлантириш ҳамда халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамжиҳатлик ришталарини мустаҳкамлашда алоҳида аҳамиятга эга бўлган таржима асарлар учун рағбатлантирувчи мукофотлар бериш.

Мазкур Низомига мувофиқ, ғолибларни аниқлаш ва тақдирлаш бўйича қарорлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 4 июндаги ПҚ-205-сон қарори билан тузилган Бадий таржима соҳасида Мухаммад Ризо Огаҳий номидаги халқаро мукофот кенгаши томонидан қабул қилинади.

Кенгаш қарорлари Кенгаш йиғилишининг баёни билан расмийлаштирилади ва Кенгаш раиси ёки йиғилишга раислик қилган Кенгаш раисининг ўринбосари томонидан имзоланади.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Кенгашининг ишчи органи ҳисобланади.

Танлов икки йилда бир марта ўтказилиб, ғолибларга Халқаро мукофотни тантанали топшириш санаси Кенгаш томонидан белгиланади.

ЎЗА

(Бошланиши 3-бетда)

ҚАДРИЯТЛАРГА ТАЯНГАН ДАВЛАТГА АЙЛАНТИРИБ, ХАЛҚИМИЗ

Орамизда ҳали ҳам қонунлар моҳиятини тўла англаб етолмаётганлар ҳам бор. Шунинг учун ҳам бу масалага кенгрок қарашимиз керак. Қайд этиш жоизки, бундай қотиллик ва ваҳшийликлар тарбия билан чамбарчас боғлиқ масала. Узоқ йиллик тажрибага эга педагоглар бугун физика фани ўқитувчиси ҳам тарбиячи, математика, жисмоний тарбия ўқитувчиси ҳам тарбиячи эканини айтишди. Ваҳоланки, тарбия бу бутунлай бошқа реаллик. Тарбия онанинг қорнидаёқ бошланган ва тузилганидан кейин олти, етти йил ичида бола дунёқарашини 70-80 фоизини шакллантирадиган онг ва онгости билан боғлиқ бўлган мураккаб физиологик жараёндир. Эсдан чиқармаслик керак, уч ёки тўрт ёшли болани тахқирлаш келажакда жамиятга мутлақо жиноят бўлиб қайтади. Бунинг олдини ҳеч ким ололмайди. Ёш боланинг онг остидаги хотираси шунчалар кучли бўладики, у ҳатто онаси қорнидалигидаёқ сигналларни қабул қилади ва тузилганидан кейин улардан ҳаётнинг биринчи кўникмалари сифатида фойдаланади. Яна бир фикр: ёшликда берилган масалалар бола улгайганида нималарга ишониши ва нималарга ишонмаслиги, қандай қарорлар қабул қилишига ҳам бевосита таъсир кўрсатади. Миллий тарбия методикамизда Имом Бухорий, Абу Али ибн Сино, Алишер Навоий каби буюк шахслар билан доимо мактанамиз, тўғрими? Улар ҳали туғилмасларидан ёки энди туғилган паллаларида ҳақиқат, тўғрилиқ, ҳалоллик ва поклик каби консептуал масалаларни онг остида ҳал қилиб бўлганлар. Шунинг учун ҳам улар буюкликка эришишган. Шундан келиб чиқиб, қотилликларнинг барчасини уйда тарбия билан боғлиқ бўлган ҳаттоликлар, стресс, депрессиядаги тарбиячиларни болаларга нисбатан нотўғри муносабатлари оқибати сифатида баҳолашимиз керак ва бундай муаммоларни тўла бартараф қилиш учун масалага илмий ёндашишимиз лозим. Яъни бугунги қотилликлар, ваҳшийлик, агрессивликларнинг илдири болаликка, ундаги тарбияга бориб тақалади.

– Ёдингизда бўлса, ўтган йили Россия ички ишлар вазирлиги жамиятда рўй берган жами

жиноятларнинг 14 фоизи ўзбек мигрантлари томонидан содир этилди, деган статистикани эълон қилганди. Кейинги пайтда негандир бироқ бир хато ёки жиноятга қўл урган миллатдошларимизга бу қадар катта эътибор қаратилаяпти...

– Биламизки, Ўзбекистон хорижа меҳнат ресурслари экспорт қилаётган қўллаб-даватларнинг бири. Ва, бу фақат Ўзбекистонгагина хос бўлган масала бўлмай, бутун дунёда меҳнат ресурсларини экспорт қилиш амалиёти бор. Мен буни нима учун айтяпман? Дунёда ўзбеклар билан боғлиқ жиноятчиликни бўрттириб кўрсатишга ҳаракат, жиноятни

”

40 миллионга яқин халқ ҳаёт деган океанда ўзининг катта кемасида кетяпти, кема эса тешилган. Бунни билган одамлар кемани ямаш учун интиладими? Интилади, албатта. Энергетика тизимимиз бугун ўша ярадор кемага ўхшайди. Тармоқларнинг эскириш даражаси 60-70 фоизга борган.

бутун дунёга овоза қилишдан мақсад замирида меҳнат бозорлари учун олиб борилаётган рақобатнинг таъсири ҳам бўлиши мумкин. Сиз юқорида Россиядаги жиноятчиликнинг 14 фоизи ўзбеклар билан боғлиқлиги ҳақидаги статистикани эслатдингиз. Бу нотўғри ахборот. Чунки Россияда ҳар йили меҳнат мигрантлари томонидан содир этилаётган жиноятлар жами жиноятларнинг икки фоизини ҳам ташкил этмайди. Алоҳида таъкидлаш жоизки, бугун мамлакатимизда чин инсонпарвар сиёсат олиб бориляпти. Хорижда юрган ҳар бир фуқаро учун давлат аямасдан маблағ сарфляпти. Дунёнинг қайси нуктасида бўлмасин, оғир аҳволда қолган фуқаро ҳимояга олинапти. Мигрант ватандошларимиз ватанда яшаётган юртдошларимиздан кўпроқ қўллаб-қувватляпти. Масалан, ёшларга Ер ажратиш, уларни иш билан таъминлаш билан боғлиқ ислохотлар хориждаги ўзбек ишчиларининг юртга қайтишини таъминляпти. Иккинчи сабаб шу бўлиши мумкинки, бугун Германия, Япония ёки Корея каби давлатларда меҳнат мигрантларига талаб

кучайиб борапти. Ва, у ерларда янги меҳнат бозорлари очилляпти. Балки ўзбек меҳнат ресурсларини акс рекламси учун шу масалалар атайлаб бўрттириб кўрсатилаётган бўлиши мумкин.

– 200 киловаттлик ижтимоий норма ҳақидаги фикрингиз ҳам жамоатчилик томонидан кенг муҳокама қилинди. Мана, орадан қарийб бир ярим ойча вақт ўтди. Хўш, бу борадаги фикрингиз ўзгардими?

– Бу масаладаги фикримни яна бир бор тушунтирсам. 200 киловатт бу ижтимоий норма, яъни битта оила учун бу ижтимоий кўмак пакети, аслида. Бу мажбурият эмас. Айримларнинг 200 киловаттгача ишлатгин деган талаб қўйилляпти, деган эътирозлари ноўрин. Яъни кўпчилик бунни давлат бизга чеклов қўйди, деб қабул қилишди. Шундан кейин, бу нормани 500 киловаттгача оширишни талаб қилганлар ҳам пайдо бўлди. Яна қайтараман, бу чеклов эмас, бу энергетика соҳасидаги ислохотларнинг ажралмас бир бўлаги. Энергетика вазирлиги маълумотига қараганда, электр энергиясининг бир киловатт соати учун жами сарф-харажат 990 сўм атрофида экан. Юртдошларимизда яна бир савол туғилляпти: нима учун Қирғизистонда 160 сўм. Қозоғистонда 500 сўмга яқин, бизда эса бунча қиммат. Биз электр энергия ишлаб чиқариш учун нефть, газ ва мазут ёқамиз. Бу маҳсулотлар эса жуда қиммат туради. Чунки бизда табиий гидроэнергетик иншоотлар жуда кам. Шунинг учун ҳам бугун муқобил энергия ишлаб чиқариш яъни куёш, шамол генераторлари ўрнатиш орқали электр ишлаб чиқаришга катта эътибор қаратилляпти. Натижада кейинги йилларда истеъмолчимиздаги муқобил энергетик манбалар ҳажми 20 фоиздан ошди. Чекка жойларга электр энергиясининг етиб бормас-

лиги, трансформаторларнинг ёниб кетиши ёки 220 вольт берилмаётганлиги масалалари асосан тармоқнинг сифатсиз хизмати билан боғлиқ. Хўш, нега тармоқ сифатсиз хизмат кўрсатяпти? Чунки тармоқда пул йўқ. Сўнгги 25-30 йил ичида энергетика тизими бюджетга бокиманда бўлиб келди. Бунинг устига бизда бор-йўғи битта тармоқ бор – «Ўзбекэнерго». Ишлаб чиқариш ҳам ўзиники, ташиш ҳам, сотиш ҳам ўзиники ва унга тайёр пул бериб турадиган бюджет деган «амаки» бор. Тўғри, тизим 30 йилдан бери аҳоли учун муаммо яратмади, оғрикли бўлса ҳам одамлар тинч бўлсин дея бюджетдан жуда катта миқдорда маблағ ажратиб келинаверди. Лекин умумий ҳисобда ҳаммамиз кетаётган Ўзбекистон деган кеманинг аҳволи оғирлашиб бораверди.

Бир тасаввур қилинг, 40 миллионга яқин халқ ҳаёт деган океанда ўзининг катта кемасида кетяпти, кема эса тешилган. Бунни билган одамлар кемани ямаш учун интиладими? Интилади, албатта. Энергетика тизимимиз бугун ўша ярадор кемага ўхшайди. Тармоқларнинг эскириш даражаси 60-70 фоизга борган.

Тизим ишлатган пулини жойига қўя олмаляпти. Тармоқда рақобат бўлмагани учун хизмат кўрсатиш ҳам сифатсиз. Бундан кимдир, қачондир ўзгартирини керак-ку. Шу пайтгача ҳеч ким ўзгартирмади. Хозирги ҳукумат ҳам кулоғим тинч бўлсин деб, бунни ўзгартирмасдан кейинги авлодларга шундоғича қолдириши мумкин эдику! Бу соҳани солиштирсак, Қозоғистон биздан 30-40 йил олдинга ўтиб кетганини кўрамиз. Яъни, Қозоғистон бу ислохотларни 10-15 йил олдин бошлади. Шундан кейин эса Қозоғистонни дунё бозорига олиб чиқди.

Нима учун дунё бозорига? Чунки ҳар қандай инвестор мамлакат иқтисодиётига пул тикишдан олдин биринчи навбатда энергетика тизимини таҳлил қилади. Чунки ҳар қандай ишлаб чиқариш энергетика билан боғлиқ. Энергетика тизимида шаффофлик, бозор тамойиллари ва очиклик бўлмаса, аксинча давлатга қарамлик бўлса, ким бу ерга пул тикади? Бундан ташқари, фаровонлик, ойлик маошлар, даромад миқдори ҳам энергетика тармоғига боғлиқ. Ҳукуматки, ушбу масалани ислох қилишга киришибдими, демак бу

Радарлар қиммат технология экани ҳисобга олиниб, бу жараёнга тadbиркорлар жалб қилинган эди. Лекин шу ерда бир хато бўлди, деб ҳисоблайман. Tadbиркор табиатан даромад қидирадиган субъект. У қўлини қўлига теккизса ҳам даромаддан умид қилади. Ана шундай қатлам вакилларига радарларни бериб қўйиш орқали биз ҳайдовчиларга янада кўпроқ ноқулайликлар яратдик.

КЕТМОНИ УЧАЁТГАН «ЛАЙКСЕВАР»ЛАРУ «ПОДПИСКАПАРАСТЛАР»

3-4 ёшли боладан «кимга ўхшашни хоҳлайсан» деб сўрасангиз, «Мубинолог» ёки «нимадир вайнес»га дейиш эҳтимоли баланд. Блогерларнинг ёшлар эътиборини тортаётгани яхши, албатта.

Лекин бундай шухратга фуқаролик журналистикаси вакилларининг ижобий фазилатлари эмас, ижтимоий тармоқларнинг оммавийлиги сабаб бўлмоқда. Бугун йигит-қизларимиз Instagram-у Tik-Tokлардан нима ўрганишяпти? Ижтимоий тармоқ деган оламнинг бир четига чуқурроқ назар ташласак, асли фожиа шу оламдаги чексиз тарбиясизликдан бошланаётгани маълум бўлади. Тан олиш керак, ўнги қолиб, ту-

шида ҳам «лайк»у «подписка» сўраётган қатлам вакиллари ёшларга бачканаликни ўргатиб, орсизликни тарғиб қилаётгани афсуски, кўпчиликни безовта қилаётгани йўқ. Бу кетишда миллат тақдири қандай авлодга қолади? Баъзан асосий мақсади ҳар қадамини видеога муҳраб, ижтимоий тармоққа жойлаш, «лайк»ларга ташналик билан яшайдиган авлод керакми бизга, тафаккурли, замонавий билимларга эга авлодми, деб қоласан?

Эътибор беринг, битта савиясиз видео 4 мингта «лайк» йиғсаю, ибратли ҳикоя асосига қурилган видео 400тагина овоз олса? Назаримда, бунда нафақат «лайксе-вар» авлоднинг, балки биз катталарнинг

ҳам айби кам эмас.

Менимча, битта илмли, тафаккурли фарзанд тарбиялаган одамнинг мамлакатта миллиардлаб фойда келтираётган тadbиркордан кўпроқ нафи тегади.

Хулоса шуки, беҳаёлик ва бачканаликни тарғиб қилиш орқали обуначилари сонини кўпайтираётган кимсалар билан ҳаётини билимга, ҳалол меҳнатга сарфлаётган инсонларни кўпроқ қиёслайлик, ёшларимизга улар ҳақида кўпроқ маълумот берайлик. Шунда...

Мухаммад Али РЎЗИБАЕВ,
партия фаоли
Бухоро вилояти

ТАРАҚҚИЁТ ЎЗБЕКИСТОННИ ҚУДРАТЛИ ФАРОВОНЛИГИНИ ОШИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

” Парламент худди олийгоҳга ўхшайди. Талаба бўлиб кирасиз ва у ердан мутахассис бўлиб чиқиш керак. Лекин Сизнинг парламентга келган биринчи кунингизданоқ олдингизга вазифа қўйилади, бу сайловчилар талаби бўлади.

” АГАР БИЗ ПАРЛАМЕНТДА ЕТАКЧИ КУЧГА АЙЛАНА ОЛСАК, ДУНЁДА КЕНГ КУЛОЧ ЁЗАЁТГАН КАДРИЯТЛАРИМИЗНИ ТАҲҚИРЛАШ, МИЛЛИЙ ЎЗЛИГИМИЗГА БЎЛАЁТГАН ХУРУЖЛАР, МАДАНИЙ МЕРОСИМИЗ ВА ТАРИХИМИЗ БИЛАН БОГЛИК МАСАЛАЛАРДАГИ ЖУДА КАТТА МУАММОЛИ МАСАЛАЛАРИНИ ХУКУҚИЙ ЖИҲАТДАН ЕЧИМИНИ ТОПИШ ИМКОНИГА ЭГА БЎЛАМИЗ.

йўллари тўғирлаб қўяйликда, кейин жарималар жорий қилайлик.

Шу ўринда яна бир фикр: бугун катта йўллар ёқасида мактаблар борлиги ҳам жуда катта муаммога айланыпти. Ахир у ерда биринчи синфда ўқийдиган болалар, яъни ҳавф даражасига ҳали баҳо беролмайдиган фарзандларимиз ўқишади. Шу нуктаи назардан йўл чеккасига нега мактаб қурилди, деган савол пайдо бўлади. Қўряписими, мана шу тарзда масалаларга тизимли ёндашмас эканмиз, бир-биримизни айблаб юраверамиз...

– Нега сайловчилар 5 та сиёсий партия номзодлари орасидан айнан «Миллий тикланиш» номзодларини танлашлари керак?

– Агар биз парламентда етакчи кучга айлана олсак, дунёда кенг кулоч ёзаётган кадриятларимизни таҳқирлаш, миллий ўзлигимизга бўлаётган хуружлар, маданият меросимиз ва тарихимиз билан боглиқ жуда катта муаммоли масалаларни ҳукуқий жиҳатдан ечимини топиш имконига эга бўламиз. Партиямиз ҳукумат эътиборини айнан шу масалаларга мунтазам қаратиш, уларнинг ечимларини топишни ҳар доим ўзи учун устувор вазифа деб ҳисоблаган.

– «Миллий тикланиш» ҳақида гап кетганда, «Давлат тили тўғрисида»ги қонунни эсламасликнинг иложи йўқ. Кейинги пайтда кўп тилга олинган ушбу қонуннинг тақдири нима бўлди?

– Бу қонун Қонунчилик палатасида учинчи ўқишда қабул қилиниб, Сенатга юборилган. Кейин Сенат томонидан маъқуллангач, Давлат раҳбарига киритилган. Адашмасам, Давлат раҳбари томонидан 6 та қўшимча билан қонунни такомиллаштирилиши таклиф қилинган. Айни пайтда парламентда ушбу қонун лойиҳаси устида жиддий иш олиб бориляпти. Айниқса, биз учун ушбу қонуннинг аҳамияти катта. Зотан, бугун ўзбек тили на фан тили, на ижтимоий ва на сиёсий тил бўла олди. Бугун биз яна битта қонунчилик бўйича норматив ҳукуқий ҳужжатлар тўғрисидаги

қонунни такомиллаштириб, у ерда катта ўзгаришга қўл урдик. Яъни, қонунчиликка Ўзбекистон ҳудудида барча норматив ҳукуқий ҳужжатлар, қонунности ҳужжатларнинг барчаси ўзбек тилида бўлиши керак деган норма киритилди.

– Агар «Миллий тикланиш» демократик партияси сайловдан кейин ҳар қандай қонунни қабул қилиш даражасида депутатлик ўринларини эгалласа, биринчи навбатда қандай қонунни қабул қилган бўларди?

– Фикримча, бу «Таълим тўғрисида»ги ҳамда «Давлат тили тўғрисида»ги қонун бўларди. Агар бизда таълим тўғрисидаги қонунни ислоҳ қилиш учун кенгрок имконият бўлганида, бу қонунни жуда кескин, тубдан ўзгартирган бўлардик. Таълим ва тарбияни биргаликда муҳофиза қилган ҳолда унинг узлуksизлигини таъминлаб, оила, богча ва мактаб учлигини камраб оладиган ва аниқ вазифаларни босқичма босқич белгилаб берадиган қонунга зарурат бор. Агар бизда имконият бўлса, биринчи навбатда мана шундай қонун устида иш олиб борган бўлар эдик.

– Сизнингча, бўлажак сайловдан кейин неча фоиs депутатларимиз яна қайта сайланса, партиямиз учун ижобий ҳолат бўларди?

– Парламент худди олийгоҳга ўхшайди. Талаба бўлиб кирасиз ва у ердан мутахассис бўлиб чиқиш керак. Лекин Сизнинг парламентга келган биринчи кунингизданоқ олдингизга вазифа қўйилади, бу сайловчилар талаби бўлади. Парламентнинг биринчи йилидан бошлаб, ана шу вазифалар устида иш бошлайсиз. Бизда шу пайтгача ўзига хос тенденция бор, яъни тажрибали ва самарали депутатлар нуктаи назардан ўтган қақирқдаги сайловда энг кўп фракцияни сақлаб қолган партия сифатида 1-ўринни олдик. Биз мутахассис сифатида энг аввало тажрибага катта эътибор берамиз. Бу қақирқда ҳам асосий муҳим бўлган қатламни сақлаб қолиш устида иш олиб бориляпти.

М.АБДУРАҲМОНОВ суҳбатлашди.

содир этса, ўша нуктадан бошлаб айбдорга айланади. Лекин бу хатони келтириб чиқарадиган омилларни, асл илдизини изламасак, муаммонинг ечимини тополмаймиз. Биламизки, радарлар қиммат технология экани ҳисобга олиниб, бу жараёнга тadbиркорлар жалб қилинган эди. Лекин шу ерда бир хато бўлди, деб ҳисоблайман. Tadbиркор табиатан даромад қидирадиган субъект. У қўлини қўлига теккизса ҳам даромаддан умид қилади. Ана шундай қатлам вакилларига радарларни бериб қўйиш орқали биз ҳайдовчиларга янада кўпроқ ноқулайликлар яратдик. Чунки тadbиркор бутун билими ва тажрибасини ишга солиб, кўпроқ даромад олиш йўллари кидира бошлади. Ҳайдовчининг эса бир хатодан қочини учун бошқа каттарок хатога қўл ураётган ҳолатлар кам эмас. Шу сабабли масалага фундаментал ёндашуви таклиф қиляпмиз. Яъни, бугун транспортга хизмат кўрсатиш тармоғи ҳамда йўл инфраструктураси белгиланаётган жари-ма ва ҳайдовчиларга қўйилаётган тақикларни амалга ошириш учун уйғун даражадаги, йўқми деган саволга жавоб топишимиз керак.

Масалан, биргина М39 авто йўлини олайлик. Бу йўлда тунда содир этилган ҳаётлар учун ҳайдовчиларни жаримага тортишга маънавий ҳаққимиз борми? Айтмоқчиманки, биз аввал

мой норма сифатида 200 киловатт бериляпти, ҳолос. Лекин у ерда табиий истеъмол даражаси 2000 дан ҳам ошиб кетяпти. Лекин афсуски, ҳали аҳоли даромадини ҳисоблаш тизимимиз етарли даражада ривожланмаган. Яширин иқтисодиёт даражаси ҳалиям юқориликгича қолмоқда. Одамлар даромадини яширяпти ҳалигача. Афсуски, даромадни яширмасдан декларация қилиш учун манфаат яратадиган тизим ярата олмадик. Нима бўлганда ҳам шунга ўхшаш муаммолар силсиласида мамлакатимизда ислохотлар амалга ошириляпти ва бу ислохотларнинг натижаси биринчи ўринда энергетик ислохотлар орқали муваффақиятга эришиши мумкин.

– Парламент эшитувларидан бирида сиз Ички ишлар вазирлигига радарлар тизимини тadbиркорларга бериб тўғри қилдикми, деган савол қўйганингиздан кейин Тошкент шаҳридаги радарлар ўчирилиб, тизим фаолияти қайта қўриб чиқилганди. Лекин бу ҳам йўл-транспорт ҳодисаларини камайтира олмаяпти. Нима деб ўйлайсиз, балки бу борадаги қонунчиликни янада кучайтириш лозимдир. Ёки маълум бир қонун бузилишларига нисбатан жарималарни кўпайтириш керакмикин?

– Яқинда ҳамкасбимиз – «Адолат» партиясининг раиси Робохон Маҳмудова ҳам тезликни маълум даражадан оширганларни умрбодга машина бошқариш ҳуқуқидан маҳрум қилиш таклифини билдирди. Бу, назаримда, ҳис-туйғуларга таяниб, билдирилган таклиф. Бу масалани анчадан бери таҳлил қилиб, ҳамма айбни ҳайдовчидан, машина бошқарувида ўтирган одамдан қидириш керак эмаслигига ишонч ҳосил қилдик. Афсуски, ҳайдовчи ҳар доим айбдор. Қайд этиш жоизки, агар чиндан ҳам ҳайдовчи жиноят

ГЕНДЕР ТЕНГЛИК:

МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР ОРҚАЛИ

Манзура МУЛЛАЖАНОВА,
фармацевтика фанлари
номзоди, доцент

«Gender Data Compass» халқаро ташкилоти маълумотига кўра, 2023 йилда Ўзбекистон гендер кўрсаткичлари бўйича 183 та давлат орасида 56-ўринни эгаллаган.

Гендер тенглигини таъминлаш БМТнинг 2030 йилгача ижроси таъминланиши кўзда тутилган 17 та муҳим йўналишнинг бири ҳисобланади. Қайд этилишича, бунга энг аввало, хотин-қизларнинг сифатли таълим олиши ҳукукини таъминлаш вазифаси киради. Зеро, ҳар йили дунё бўйича 6 ёшдан 17 ёшгача бўлган 130 миллиондан зиёд қиз мактабга бормаяпти. Кўпгина давлатларда эса халигача аёлларнинг эркаклар билан жамият бошқарувида тенг иштирок этишларига йўл қўйилмаяптики, бу гендер тенглик масаласидаги иддаолар бежиз эмаслигидан далолатдир. Шу ўринда яна бир далилга эътибор қаратсак: тадқиқотчиларнинг фикрича, ҳар йили 1,5 миллионга яқин қиз ўз хоҳишларига зид тарзда турмушга қўйилмоқда. Америка Миллий фанлар академияси журналида таъкидланишича, ҳар йили 23 миллион қиз хали туғилмай туриб қурбон қилиняпти. Бунга ота-оналарнинг ўғил фарзанд кутганлари сабаб бўлаётир. Бу Финляндия ва Дания аҳолисидан тўрт баробар кўпроқ қизлар ҳомилалик пайтида аборт қилиняпти, деганидир. Одам савдоси билан шуғулланувчилар тўрига тушганларнинг 70 фоиздан ортиғи ҳам айнан хотин-қизлар экани гендер муаммосининг камрови даражасидан далолат, албатта. Гендер тенглик мавзусида McKinsey Global Institute томонидан 96 та мамлакатда ўтказилган тадқиқотларда яна бир муаммо қайд этилди: агар ҳар иккала жинс вакилларининг эмин-эркин ишлашларига шароит яратилганида эди, ҳар қанча ялли ички маҳсулотини 26 фоизга ошириш, яъни 28 триллион долларга етказиш мумкин бўларкан...

Қайд этилишича, БМТ Бош Ассамблеясининг 1948 йил 10 декабрда қабул қилинган Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясида «Ҳамма одамлар ўз кадр-қиммати ҳамда ҳуқуқларида эркин ва тенг бўлиб туғилишлари, ...бинобарин бир-бирларига нисбатан биродарлик руҳида муносабатда бўлишлари керак»лиги ёзиб қўйилган. Ушбу декларация қабул қилингандан бошлаб гендер тенглиги ҳукуки жаҳон миқёсида тан олина бошланган. Марказий Осиёда Ўзбекистон 2030 йилга қадар гендер тенгликка эришиш стратегиясини қабул қилган биринчи давлат бўлди. Бу шубҳасиз, хотин-қизларнинг давлат бошқарувидаги иштирокини янада ошириш, уларни олий таълим, тадбиркорлик, ахборот-коммуникация, инновация, энергетика ва

хатто муҳандислик соҳаларига кенгрок жалб этишда мустаҳкам ҳукуқий асос вазифасини ўтайпти. Тан олайлик, кейинги йилларда бу масала халқаро майдондаги энг долзарб масалалардан бирига айланди. Аммо шунга қарамай кўплаб давлатларда аёлларга нисбатан зўравонликлар қамаяётгани йўқ. Тадқиқотчиларнинг таъкидлашича, гендер зўравонлик оқибатлари кенг камровли бўлиб, жисмоний, психологик ва ижтимоий фаровонликка тўғридан-тўғри таъсир кўрсатмоқда. Айниқса, оиладаги зўравонликлар сабаб аксарият ҳолларда аёллар азият чекаётир. Афсуски, бизда ҳам гендер зўравонликлар содир этилаётганидан кўз юмиб бўлмайдим. 2021-2022 йилларда ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлариغا аёллар ва қизларга нисбатан таъйик ва зўравонлик ҳолатлари юзасидан келиб тушган 72 мингдан ортиқ мурожаатнинг 85 фоизига айнан оиладаги зўравонлик сабаб бўлган. 2023 йилнинг олти ойида эса таъйик ва зўравонликдан жабрланган 18 704 нафар аёлга химоя ордерлари берилган. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) маълумотларига кўра, ҳар учинчи аёл ўз умри давомида жинсий зўравонликка дучор бўляпти. Узоққа бормайлик, ён қўшимиз бўлган Қозоғистонда қўзғатилган тадқиқотлар натижасида ҳар йили оиладаги зўравонликлар оқибатида 400 га яқин аёл нобуд бўлаётгани аниқланди. Қирғизистонда эса 2023 йили аёлларга нисбатан зўравонлик ҳолатлари билан боғлиқ 8340 та жиноий иш қўзғатилган. Яна бир кўрсаткич: киргиз аёлларининг 14 фоизи эрларидан рухий, 15-49 ёшлар орасидаги аёлларнинг ҳар тўрттасидан бири эса жисмоний зўравонликка учрашини айтган. Тожикистондаги «Нота Бене» инсон ҳуқуқлари бўйича таҳлил маркази мамлакатда 2013 йили «Оиладаги зўравонликнинг олдини олиш» тўғрисидаги қонун қабул қилинганига қарамай, мамлакат аёлларининг 50 фоизи ўз уйида доимий равишда жисмоний ва рухий зўравонликдан азият чекаётганини ёзган. Афсуски, ён қўшнилариимизда ҳам, ўзимизда ҳам ханузгача «эр хотинини итоатсизлиги сабаб уришга мажбур бўлади», деган салбий стереотип сақланиб қолмоқда. Хавотирлиси, зўравон эр бош бўлган оиладаги фарзандлар зўравонликка гувоҳ бўлиб ўлғаймоқдалар. Улар гарчи қурбон эмас, шунчаки, гувоҳ бўлишса-да, доимий тарзда оиладаги зўравонликдан азият чекадилар. Бундай боаларнинг хатти-ҳаракатларида бузилишлар, саломатликларида жисмоний

ёки рухий муаммолар кузатилади: улар профессионал мутахассисларнинг махсус педагогик ёки психологик кўмагига доимо муҳтож бўладилар. Энг ёмони, аёлга қўл кўтариш, уни қамситиш ёки таққирлашни оддий ҳолдек қабул қилиб, вояга етган ўғил кун келиб зўравон эрга, қиз эса ҳар қандай зўравонликка чидаб яшаш керак, деган ақидага бўйин эгиб яшашга мойил бўлиб вояга етади. Буюк Британияда яшовчи бир танишимнинг айтишича, у ерда зўравонликка учраб, касалхонага келтирилган аёл кўркув ёки бошқа важдан зўравонлик ҳақида айтишни истамаса, унга дори сифатида бир шишача бериларкан. Шишачада телефон рақамлари ёзилган бўлиб, зўравонлик тақрор содир этилганда аёл ана шу рақам орқали пицца ёки бошқа бирор егулик буюртма бериб, ўз аҳолини билдириши мумкинлиги тушунтириларкан. Тўғри, кейинги йилларда Ўзбекистонда гендер тенглиги билан боғлиқ 30га яқин ҳужжат, жумладан, 4 та қонун, 6 та Президент фармони ва қарори, ҳукуматнинг эса 17 та муҳим ҳужжати қабул қилинди. Ушбу ҳужжатлар асосида эса хотин-қизлар ҳуқуқлари, гендер тенгликни таъминлаш ва аёлларга нисбатан қамситишларга барҳам беришнинг узвий ва ягона механизми яратилаяпти. Қайд этиш жоизки, ҳужжатлар ва амалий чора-тадбирлар Ўзбекистон гендер сийёсатини амалга оширишда муҳим рол ўйнамоқда. Шунга қарамай хотин-қизларнинг оилавий турмуш муаммоларини бартараф этишга кўмаклашиш, ҳаётий ҳақ-ҳуқуқларини муносиб химоя қилиш, уларнинг маиший зўравонлик қурбонига айланиб қолишларини олдини олиш мақсадида қисқа рақамли 1146, оғир аҳволга тушиб қолган аёллар учун эса Республика реабилитация ва мослаштириш марказининг 1169 ишонч телефони йўлга қўйилган. Аммо афсуски, аёл қадр ҳақида қанча кўп гапирилиб, қанча кўп ёзилаётган бўлса-да, ўз аёлига шахсий мулк ёки бир буюмдек қараб, истаган вақтда унга рухий ёки жисмоний зарар етказаятган эркаклар сони қамаймаяпти. Интернет манбаларида Испанияда ҳар беш кунда қасддан ўлдирилган шахсларнинг биттаси аёллар бўлиб, улар турмуш ўртоғи томонидан ўлдирилганлиги, Францияда йилга 25 минг

АММО АФСУСКИ, АЁЛ ҚАДРИ ҲАҚИДА ҚАНЧА КўП ГАПИРИЛИБ, ҚАНЧА КўП ЁЗИЛАЁТГАН БўЛСА-ДА, ЎЗ АЁЛИГА ШАХСИЙ МУЛКИ ЁКИ БИР БУЮМДЕК ҚАРАБ, ИСТАГАН ВАҚТДА УНГА РУХИЙ ЁКИ ЖИСМОНИЙ ЗАРАР ЕТКАЗАЁТГАН ЭРКАКЛАР СОНИ ҚАМАЙМАЯПТИ.

аёл эри томонидан жинсий зўравонлик жабрланувчига айланиши, Австралияда эса аёлларнинг 18 фоизи оиладаги зўравонликдан азият чекиши бот-бот тилга олинапти. Шунингдек, Россия ОАВлари эса минтақада йилги 36 минг аёл оилада зўравонлик оқибатида тан жароҳати олаётганлигини қайд этмоқда. Англияда эри ёки бирга яшовчи эркак томонидан ҳафтада икки нафар аёлининг ўлимига сабаб бўлувчи жисмоний зўравонликлар келиб чиқиши муалум қилиняпти. Миср Араб Республикасида ўтказилган ижтимоий сўровномаларда эса 35 фоиз оилали аёллар турмуши давомида қанда бир маротаба эри томонидан қатталаниши аниқланган бўлса, Канадада оиладаги зўравонлик содир этган шасқлар томонидан йилга 1,6 млрд. АҚШ доллари миқдориде жарима тўланипти экан. Экспертларнинг таъкидлашича, гендер тенгликнинг бузилиши оқибатида нафақат ижтимоий-маънавий хатто, иктисодий зарар қўлами ҳам кенгайиб бораётгани жуда хавотирлидир. Хусусан, Европа гендер тенглиги масалалари институти (EIGE) томонидан гендер зўравонликнинг Европа Иттифоқидаги иктисодий зарари йилга 366 млрд. евро атрофида баҳоланган. Зўравонликнинг глобал миқёсдаги иктисодий зарари эса глобал ялли ички маҳсулотнинг қарийб 2 фоизини ташкил қилиши мумкин бўлиб, бу тахминан 1,5 трлн. долларга – яъни, битта Канада иктисодиётининг ҳажмига тенглиги айтиляпти. Шу ўринда савол туғилади: Ислом таълимотида гендер тенглик масаласига қандай қаралган? Диншунос олимларнинг қайд этишларича, ислом таълимоти аёлга унинг жинсига,

биологик тузилишига қараб ҳақ-ҳуқуқ бериш билан бирга зиммасидаги вазифаларини ҳам тайин этган. Бу таълимот аёлни ҳаётнинг барча жабҳаларида: илм олиш, меҳнат қилиш, жамият тараққиётида қатнашиш ва ҳатто мол-мулкка эғалик қилишда ҳам эркак билан тенг ҳуқуқли дея белгилаб қўйганини таъкидлаш жоиз. Биринчидан, исломда аёл билан эркак тенглиги ҳақида алоҳида тушунча мавжуд бўлиб, бундай ёндашувдаги ўзига хослик бир қатор омиллар билан изоҳланади. Хусусан, ислом ҳуқуқига эркак ва аёлининг шахсий, ижтимоий, иктисодий ва сиёсий ҳуқуқларга бир хилда эга экани эътироф этилиб, унинг эркак каби шаъни, обрўсининг муҳофаза қилиниши, меҳнат қилиши, шахсий мулкка эга бўлиши, ворис бўлиши, мерос қолдириши, юқори мансабни эгаллаши (масалан, ҳатто қози бўлиши), суд ишларида гувоҳ сифатида иштирок этиши, сайловларда қатнашиши (байъат) каби ҳуқуқларга эғалиги тан олинади. Тўғри, бу ҳуқуқлар ўртасида баъзи тафовутларни ҳам кўриш мумкин. Бунинг асосий сабаби сифатида эса аёлининг жисмоний имкониятлари ҳамда унинг жамият фаолиятидаги ўрни ва иштирокининг даражаси кўрсатилади. Гарчи исломда аёлларнинг масжидга боришлари мумкинлиги таъкидланса-да, бу аёлларга мажбурий эмаслиги кўрсатиб ўтилади. Зотан, Пайгамбаримиз (с.а.в.) даврларида аёллар масжидга борганлар, бироқ эркакларнинггина жума намозига боришлари шарт саналган. Хусусан, муқаддас Қуръони қаримда аёл масаласига оид 309 та оят мавжуд бўлиб, улардан 161 таси Маккада, 148 таси Мадинада нозил бўлган. Маккада нозил бўлган оятларни ўрганиш жараёнида шундай ҳулосага келиш мумкинки, у даврда асосан жамиятда аёлларга нисбатан шаклланиб қолган нотўғри муносабат, жумладан, салбий ёндашувни йўқотишга бирламчи эътибор қаратилган. Биринчидан, аёлининг инсон сифатидаги қадрини баҳолашга асосий ургу берилган. Иккинчидан, иктисодий ҳуқуқлар борасида аёлининг ҳуқуқий лаёқати, яъни мол-мулк ва меросга эғалик қилиш каби ҳуқуқлари, муомала лаёқати ҳамда шахсий мулкни эркин тасаруф қилиш ҳуқуқлари тан олинади. Қуръони қаримнинг «Бақара» сураси 228-оятда: «Аёллар учун (белгиланган ҳуқуқлар) ўз меъёрида эркаклар (ҳуқуқи) билан тенгдир...», шунингдек, «Нисо» сурасининг 19-оятда Аллоҳ таоло эркакларга қарата: «Улар билан тотув турмуш кечиринглар», деб буюради. Маълумки, исломда оила қуришнинг энг асосий ҳамда муқаддас шарт бу никоҳ ҳисобланади. Қайд этиш жоизки, унда эр билан хотин ўртасидаги муносабатлар аёлининг эрга ёки эрнинг аёлга иктисодий ҳамда юридик жиҳатдан қарамлиги асосида эмас, никоҳ иттифоқи билан боғланган ҳамда оилавий муносабатларда тенг ҳуқуқ ва бурчларга

эга бўлган шахсларнинг ўзаро ёрдам, бирбирини қўллаб-қувватлаш негизида қурилиши кўрсатилган. Демак, биринчидан, ислом ҳуқуқида никоҳ бу – эркак ва аёлининг ўз хоҳишини эркин ифода этиб, ихтиёрий тузган иттифоқидир. Шарият ҳукмига кўра, эр энг аввало, оиланинг барча молиявий масалаларига жавобгар бўлган, уни четдан бўладиган ҳар қандай хуружлардан химоя қиладиган шахсдир. Демак, «Нисо» сурасининг 34-оятда келган «Эркаклар аёлларга раҳбардирлар» дейилиши эр-хотиннинг тенглиги инкор этилади, деган ҳулосага олиб келмаслиги керак. Яна бир муҳим жиҳат: исломда аёлга, аввало, инсоний вужуд сифатида қаралади ва унинг ҳам худди эркаклар каби инсоний руҳ ва жон эгаси экани эътироф этилади. Қўрииб турибдики, диний қадриятларнинг тикланиши жамиятни маънавий соғломлаштириш ва оилани мустаҳкамлаш учун ижобий аҳамият касб этади. Бироқ унинг тамойили ва ақидалари юзаси ва нотўғри талқин этилганида аёлларнинг оила ва жамиятда таққирланишига йўл очилиши ҳам мумкин. Буни айрим минтакаларда ислом ва шарият талаблари нисби остида хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари қамситиляётганида ҳам кўрямиз. Қўрииб турибдики, Ислом динида аёлни эъзозлаш, унга нисбатан бўлган муомала қилиш, ҳар қандай ҳолатда ҳам унга рухий ё жисмоний озор бермаслик Муқаддас Қуръонда бир эмас, бир неча бор эслатилган. Имом Ғазолий раҳматуллоҳи алайҳнинг: «Билгинки, аёлининг озор беришдан тийилишининг ҳусни ҳулқ эмас. Балки, ундан етадиган озорни қўтаришнинг ҳусни ҳулқдир», деган фикрлари ҳам динимизда аёлининг доимо эъзозланишидан далолатдир. Хулоса ўрнида айтиш жоизки, аёлларга бўлган муносабат замирида энг аввало тарбия ётибди. Биз қандай жамият қурмайлик, қандай қонун ва қарорлар қабул қилмайлик, аёлга – онага, опа-сингил ва турмуш ўртоғига бўлган муносабат энг аввало оила муҳитида шаклланишини унутмаслигимиз керак. Яъни, эркак киши аёлига шахсий мулк ёки буюмдек эмас, балки умр йўлдоши, борлигининг ярми, зурриёди давомчиси, нозик бир ҳиллат сифатида қараши олдий ҳолга айлансагина, бу борадаги муаммолар барҳам топади. Ақинча, ҳасми ҳалолига унга муҳтож бир оғиз, хоҳиш-истакларию, орзу-хавасларининг сарик чақалик аҳамияти бўлмаган, оиладаги қўпгина ҳуқуқлардан маҳрум бўлган муомала деб қаралса, жамиятда низолар сони ортаверади. Бундай бўлмаслиги учун эса миллий тарбия усуллари қаторига ўғил болаларга ёшлигидан қарши жинс вакилини ҳурмат қилишга доир қатъий бир «банд» қиритиш шартлиги қўрииб қоляпти. Зеро, «жаннат оналар оёғи остида» деб айтамузу, қўпичча ҳар қандай аёлининг она эканини унутиб қўямиз.

Абдумалик АКРАМОВ:
– Дейлик уч-олти ойлик қайта тайёрлов курсини тугатган инженернинг энди инсон рухияти билан шуғулланишига рухсат беришимиз қанчалик тўғри? Ахир у психологиянинг мазмун-моҳиятини тўлиқ билмайди-ку. Бундай ҳаракат эртага жамият учун оғир оқибатларга олиб келмаслигига ким қафолат беради?

ЯНА ИККИ МУҲИМ ТАШАББУСИМИЗ СЕНАТГА ЮБОРИЛАДИ

Янги, Ўзбекистон ташқи сиёсатида Марказий Осиё давлатлари билан дўстона алоқаларни мустаҳкамлаш энг устувор масала ҳисобланади. Экспертларнинг фикрича, кейинги йилларда мамлакатимиз нафақат миллий, балки қўшни давлатлар иктисодиётини ривожлантиришда ҳам локомотив вазифасини ўтай бошлади. Қирғиз Республикаси Президенти Садир Жапаровнинг 18-19 июль кунлари давлат ташрифи билан Ўзбекистонда бўлгани ҳам минтақавий ҳамкорлик ва ўзаро манфаатли алоқаларни ривожлантиришга хизмат қилади.

Олий даражадаги учрашувлар чоғида стратегик аҳамиятга эга минтақавий лойиҳалар, жумладан, «Хитой – Қирғизистон – Ўзбекистон» темир йўли ва «Қамбарота ГЭС-1» қурилишини тез фурсатда амалга ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди. Икки давлат раҳбарлари йирик кооперация лойиҳаларини ишга тушириш маросимда ҳам иштирок этиб, Фарғона ва Наманган вилоятларида умумий қуввати 400 мегаватт бўлган иккита қуёш электр станцияси қурилишига старт бердилар. Ушбу станцияларда ишлаб чиқариладиган электр энергиясини Қирғизистонга етказиб бериш кўзда тутилган.

Чуй вилоятида эса замонавий енгил автомобиллар ва тижорат техникалари ишлаб чиқариш заводи ишга туширилиб, «Кобальт», «Оникс» ва «Трэксер» русумли енгил ҳамда юк автомобиллари йиғила бошланди.

– Олий даражадаги учрашувлар чоғида икки давлат ўртасидаги муносабатларни янада кенгайтиришга қаратилган 16 та ҳужжат имзолангани ташриф қўтилганидан ҳам самарали бўлганини кўрсатади, – деди Алишпер Қодиров.

Шундан кейин фракция аъзолари ўзлари ташаббус қилган ҳужжат – «Аҳолига психологик ёрдам кўрсатиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини иккинчи ўқишда муҳокама қилиб, бир овоздан маъқуллади.

Депутат Зумрад Бекатованинг таъкидлашича, ушбу қонун билан аҳолига психологик ёрдам кўрсатиш тартиби, вазифа ва турлари, шакл ҳамда стандартлари белгиланиб, психологик ёрдам кўрсатиш соҳаси иштирокчиларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, бепул психологик ёрдам кўрсатиладиган шахслар тоифалари аниқлаштириляпти. Ушбу қонун билан соҳадаги профессионал уюмлар фаолиятининг ҳуқуқий асослари ҳам яратилмоқда. Шунингдек,

психологик ёрдам кўрсатиш ҳуқуқига эга бўлмаган шахс томонидан психологик ёрдам кўрсатганлик ёки психологик ёрдам кўрсатиш бўйича қонунларда белгиланган чекловларга риоя этмаганлик учун маъмурий жавобгарлик кўзда тутиляпти.

Таълим ташкилотлари фаолияти таҳлил қилинганда уларда асосан психолог ёки қайта тайёрлов курсини тугатганлар ишлаётгани аниқланди. Шундан келиб чиқиб, ушбу қонун билан таълим ташкилотларида психология бўйича фақат олий маълумотли, яъни базавий билимга эга кадрлар ишлаши белгилга қўйилляпти. Бироқ кадрлар етишмаслиги эътиборга олинб, бу амалиётни 2026 йил 1 сентябрдан қучга кириштиш таклиф қилинди. Чунки бутун 10400 дан зиёд талаба айнан педагогика-психология йўналишида таҳсил оляпти.

Шуни қайд этиш жоизки, ушбу қонуннинг қабул қилиниши аҳолига психологик ёрдам кўрсатиш соҳасининг ҳуқуқий асосларини яратиб, фуқароларнинг малакали психологик ёрдам олишга бўлган эҳтиёжини қондириш, хусусий фаолият билан шуғулланувчи психологларнинг эса қонуний фаолият олиб боришларини таъминлашга хизмат қилади.

Депутат Абдумалик Акрамов қонун лойиҳасига муносабатини билдирар экан, «давлат таълим муассасаларида психология мутахассислиги бўйича қайта тайёрлаш курсларидан ўтганидан ва курсни тугатганлиги тўғрисида тегишли ҳужжат олганидан кейин шуғулланиши мумкин» деган нормага эътироз билдирди.

– Дейлик уч-олти ойлик қайта тайёрлов курсини тугатган инженернинг энди инсон рухияти билан шуғулланишига рухсат беришимиз қанчалик тўғри? – деди депутат. – Ахир у психологиянинг мазмун-моҳиятини тўлиқ билмайди-ку. Бундай ҳаракат эртага жамият учун оғир оқибатларга олиб

ДЕПУТАТЛАРИНИНГ ҚАЙД ЭТИШЛАРИЧА, ҲАҚИКАТАН ҲАМ СЎНГГИ ЙИЛЛАРДА ТЎРТ-БЕШ НАФАР ОДАМНИ ЙИҒИБ ОЛИБ, УЛАРГА ЎЗ ДУНЁҚАРАШИНИ СИЅДИРИШ УРҒА ҚИРДИ. АГАР БУНДАЙ ҲАРАКАТЛАР ҲУҚУҚИЙ ЖИХАТДАН ТАРТИБГА СОЛИНМАСА, ЭРТАГА У ЖАМОАТЧИЛИК ҲАВФИГА АЙЛАНИШИ МУМКИН.

қелмаслигига ким қафолат беради?

Қонун ташаббускорларининг фикрича, бу норма ҳар қандай касб эгаси қайта тайёрловда ўқини мумкин деган тушунчани бермайди, бу ерда психологияга мос ва турдош бўлган касб эгалари назарда тутилган. Лекин улар таълим ташкилотларида ишлаш ҳуқуқига эга эмаслар. Фақат аҳолига тренинг ва маслаҳат бериш билан шуғулланишлари мумкин, холос.

Партия фракцияси томонидан қонунчиликни такомиллаштириш ҳамда ҳуқуқий бўшлиқларни бартараф этиш мақсадида қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи асосида ишлаб чиқилган яна бир ҳужжат – «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига маърифий фаолиятни амалга ошириш тартибини белгилашга қаратилган қўшимча ва ўзгартришлар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳам биринчи ва иккинчи ўқишда маъқулланди.

Таъкидланганидек, кейинги йилларда аҳолининг турли қатламлари, айниқса, ёшлар ўртасида носоғлом маъри-

фий ишлар олиб борилиб, бундай тадбирларда аҳоли ва ёшлар онгига бегона бўлган қарашлар, ёт ғоя ва ҳиссиётлар сингдирилмоқда.

Тадбир ташкилотчилари томонидан гўёки маърифий деб баҳоланадиган йиғинлар, учрашувлар, ўқув ва суҳбатлар махсус билим ва тажрибага эга бўлмаган ҳамда асосий мақсади фақат пул топишга қаратилган сохта тренерлар, лекторлар томонидан амалга ошириляпти. Ҳатто бундай тадбирларда диний қарашлар, кўпхотинлик, жинсий камситиш, феминизм, ахлоқий бузуклик ва ҳуқуқбузарликлар тарғиб қилиниб, тингловчилар онгини манипуляция қилиш ҳолатлари ортяпти.

Минг афсуски, бундай фаолиятни қуруқ тавсиялар, оғзаки огоҳлантиришлар билан тўхтатиш ёки тартибга солишнинг имкони бўлмаяти. Чунки амалдаги қонунчиликда маъруза, тақдирот, семинар, маҳорат даси, курс, лекция, марафон ва давра суҳбатларини ўтказиш ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солинмаган. Ноконуний маърифий фаолиятнинг одамлар онги ва маданиятига салбий таъсири қучли бўлишига қарамай, қонунчиликда бундай фаолият билан шуғулланган шахсларга нисбатан жавобгарлик ҳам белгиланмаган.

Ушбу қонун лойиҳаси айланиш мақсада ишлаб чиқилган бўлиб, энди «Тез бойиб кетиш» ва «Осон пул топиш йўлларини ўргатаман», «Муваффақиятли бизнес сирлари» каби эълонлар билан турли вебинар, семинар-тренинглар ўтаётган шахслар фаолияти тартибга солинади. Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексида эса маърифий фаолиятни амалга ошириш тартибини бузганлик учун жавобгарлик назарда тутилмоқда.

Маърифий фаолият инсонни шахсий, интеллектуал ва маънавий ривожлантириш, ижтимоий ва иктисодий фаолигини ошириш, интеллектуал

ва ижодий салоҳиятини намоён этиш, индивидуал салоҳияти, имкониятлари, коммуникатив қобилиятларини яхшилаш учун зарур қўнимка ва малакани шакллантиришга қаратилган ҳамда давлат таълим стандартлари билан қамраб олинмайдиган фаолият тури ҳисобланиши белгиланмоқда.

Ўз ўрнида «Таълим тўғрисида»ги қонунда маърифий фаолият тушунчаси очиб берилаётганини айтиш жоиз. Бу соҳада фаолиятни амалга ошириш талаблари ҳам кўрсатилмоқда. Маърифий фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган, шунингдек, бундай фаолиятни олиб бориш тақиқланган шахслар тоифаси ҳам аниқ-тиниқ белгилаб қўйилмоқда.

Ушбу қонун лойиҳасининг қабул қилиниши билан маърифий фаолиятни амалга ошириш соҳасидаги ҳуқуқий бўшлиқ тўлдирилади. Бу борадаги тартибсизликларга барҳам берилади. Ноконуний маърифий фаолият билан шуғулланаётган шахсларни маъмурий жавобгарликка тортиш имконияти яратилади.

Аммо айримлар таъкидлаётганидек, қонун лойиҳаси билан бундай фаолият бутунлай тақиқланаётгани йўқ. Фақат тартибга солиняпти, холос.

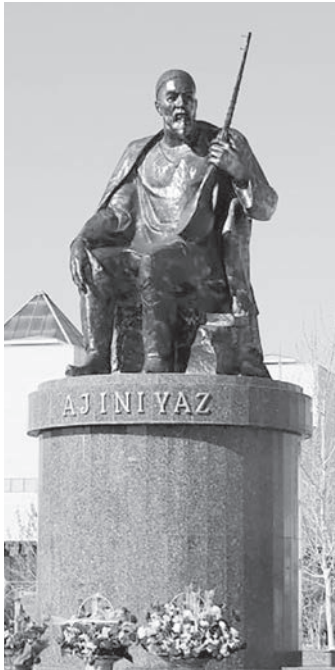
Депутатларнинг қайд этишларича, ҳақиқатан ҳам сўнгги йилларда тўрт-беш нафар одамни йиғиб олиб, уларга ўз дунёқарашини сингдириш урфга кирди. Агар бундай ҳаракатлар ҳуқуқий жиҳатдан тартибга солинмаса, эртага у жамоатчилик ҳавфига айланиши мумкин.

Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг навбатдаги ялпи йиғилишида ҳам юқорида номи келтирилган қонун лойиҳалари муҳокама қилиниб, учинчи ўқишда маъқулланди ва Сенатга юбориш ҳақида қарор қабул қилинди.

Равшан МАҲМУДОВ,
«Миллий тикланиш»
мухбири

Муносабат

«Бу дунёнинг кўрки – одам боласи»

Ажиниёз Кўсйбой ўғли номи ва бой ижодий мероси нафақат юртимизда, балки бутун туркий халқлар орасида юксак тарзда эъзозланади. Президентимиз томонидан 2024 йилининг 16 июлида қабул қилинган «Атоқли қорақалпоқ шоири ва мутафаккири Ажиниёз Кўсйбой ўғли таваллудининг 200 йиллигини кенг нишонлаш тўғрисида»ги қарори ҳам бу фикрни тасдиқлаб турибди.

Мазкур қарор Ажиниёз Кўсйбой ўғлининг босиб ўтган ҳаёт йўли, халқона услубдаги серкирра ижоди, юксак ахлоқий кифаси ва бой маданий дунёсини ўрганиш ҳамда намуна сифатида халқимиз, ёшлар орасида кенг тарғиб қилиш борасидаги ишларнинг самарали амалга оширилишига хизмат қилади, албатта.

Таъкидлаш лозим, шоир ижоди том маънода инсонийлик фазилатлари, маърифатпарварлик ғоялари ҳам бўлгани билан алоҳида аҳамиятга эга. Ажиниёз Кўсйбой ўғли шубҳасиз, умуминсоний қадриятлар ва меҳр-оқибат туйғулари юксак пардаларда тараннум этилган етук асарлари билан қорақалпоқ халқи маънавиятига муносиб ҳисса қўшган ижодкордир.

Қарорда шоирнинг «Танланган асарлар» тўпламини ўзбек ва қорақалпоқ тилларида нашр қилиш, унинг ҳаёти ва фаолиятига бағишлаб яратилган бадийий, илмий-оммабоп асарларни қайта чоп этиш ва тақдимотларини ўтказиш кўзда тутилди. Шунингдек, буюк сўз устасининг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган сахна асарлари ҳамда «Ажиниёз» бадийий-публицистик фильмини яратиш

ҳамда тақдимотларини уюштириш вазифаси ҳам белгиланган бўлибди. Зеро, инсоннинг орзу-армонлари, тилаклари ва юксак инсонийлик фазилатларини ўз асарларида моҳирлик билан тасвирлаган шоир ижодининг фильмлар орқали намоён этилиши ҳар қандай томошабинда қизиқиш уйғотиб, таъсирчанлигини ҳам оширади. Албатта, бундай чора-тадбирлар ёшларни Ватанга муҳаббат ва қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялашда муҳим аҳамият касб этиши билан бирга халқимизнинг шоир ижодига бўлган қизиқишларини кўчайтиради ҳам.

Давлатимиз раҳбари қароридан Нукус шаҳрида шоир ижодига бағишланган «Айт, сен Ажиниёз»нинг қўшиқларидан» мавзусида ёш ижодкорлар танловини, ижод

мактаблари ўқувчилари ўртасида эса Ажиниёз Кўсйбой ўғли ҳаёти ва ижодига бағишланган иншоулар танловини ўтказиш ҳам белгиланган бўлиб, бундай тадбирлар мутафаккирнинг босиб ўтган ҳаёт йўли ва серкирра ижодига бўлган ёшларнинг қизиқишларини янада орттиради.

Қорақалпоқ классик шоири Ажиниёз Кўсйбой ўғли «Бу дунёнинг кўрки – одам боласи» дея инсон тушунчасига ажойиб ва бетакрор таъриф берган ижодкор сифатида ҳам қўнғимиздан жой эгаллаган. Чунки шоир асарлари билан танишган ҳар бир ўқувчи шеърятнинг олтин асоси – инсонийлик эканлигини фаҳмлайди.

Қарордан жой олган ҳар бир тадбир, шубҳасиз, шоирнинг ҳаёти ва ижодини ўрганиш, айниқса, ёшларни

Ватанга муҳаббат, азалий қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялашда муҳим аҳамият касб этади. Бинобарин, ўз асарлари билан халқимиз қалбидан жой олган Ажиниёз Кўсйбой ўғлининг ёркин қиёфаси янги авлод вакиллариини ватанпарварликка ва илм олишга ҳам ундайди.

Айгул ОТЕНИЯЗОВА,
партиянинг Қорақалпоғистон Республикаси кенгаши бош мутахассиси

1951 йилнинг 21 июнь куни соат 21:00 да бошланиб, 22 июнь соат 3:40 гача давом этган сўроқда у Х.Салимов ҳақида: мен у кишининг кўп фикрларини эшитганман ва ҳозир ҳам уни қўллаб-қувватлайман. «Уткан кунлар» китобини мен собиқ маҳалладошим Юнус Мусоевдан олгандим, ҳозир унинг қаерда яшашини билмайман, дейди.

МИЛЛАТ ОЙДИНЛАРИ

«ЎТКАН КУНЛАР» учун

Биз ҳам ўша даврда яшаганимизда, балки адабиётимиз намуналарини яшириб ўқирмидик... Айниқса, “Ўткан кунлар”ни...

Хайдар Салимов аёли билан

1951

йилнинг 28 февраль кечасида тошкентлик Хайдар Салимов (1898), Саидакбар Маҳмудхўжаев (1987), Пирмат Холматов (1893) ва Соҳиб Назарбаев (1882)ларни ЎзССР ЖКнинг 66-моддаси II қисми ва 67-моддалари билан қамокка олдилар. Баттол тузум жаллодларининг “ўлим рўйхати”га киритилган ушбу инсонларни айблашга Абдулла Қодирийнинг “Ўткан кунлар”ини ўқишгани сабаб бўлди.

Терговда Х.Салимов ўзи иштирок этган «аксилнқилобий гуруҳ» фаолиятига тўхталиб: «1948-1949 йилларда биз С.Маҳмудхўжаевнинг уйида Мулла Қўчқор Ҳайитов, Тўйчи Мақсудов, Собир Солихов, Абдукарим Абдумўминов ва бошқалар билан «Ўткан кунлар»ни ўқиган эдик. Ҳақиқатан А.Қодирий ва бошқа катагон этилган кишилар ўзбекнинг миллий гурури ва халқимизнинг энг яхши инсонлари эдилар. П.Холматовнинг уйига йирилган А.Қодирий ўз асарида ўзбек тили имкониятларини, миллат характерини оча олгани, ҳаёт ҳақиқатини ёзганини айтдилар. Ҳозирда ўқишга бир яхши китоб топилмаслигини, янги асарларнинг кўпчилиги савиясиз, уларни А.Қодирий асари билан солиштириб ҳам бўлмайди, дедилар. Холматов: «Қодирий бу романда халқимизнинг аччиқ тақдирини йиғлаб битган экан. Унда инсонларнинг бир-

қитоби» деб таърифланган «Ўткан кунлар»ни қаердан олдиларинг деган саволига: китобни Пирмат Холматов келтирарди, қаердан тоғганини билмайман. Лекин, биз китобни ўқигандан кейин суҳбатларда кўпроқ ёшларнинг миллий қадриятлардан бенасиб улғаяётгани, бу эса миллатнинг ўзлигини унуттишига қаратилган ғаразли мақсадга йўналтирилганидан ташвишланар эдик. Совет тузуми халқни хўрлаб юборди, меҳнаткашларнинг ҳаёти чор замонасидан ҳам оғир аҳволга тушиб қолди. Шунингдек, советлар давлати ишчилар ҳукумати эмиш, уларнинг орасида бирорта ишчининг ўзи йўқ-ку, ҳатто совет сайловлари ҳам бари сохтагарчилик, ортиқча харажатдан бошқа нарса эмас, деган гаплар ҳам бўлган эди, деб ёзади.

1951 йилнинг 27 февраль куни ЎзССР ФА ишчиси Саидакбар Маҳмудхўжаевни ҳам қамокка олиш учун ордер ёзилди. Унинг Москва тумани, 5 декабрь кўчаси, 128-уйида тинтув ўтказилди. С.Маҳмудхўжаевга А.Икромов ва унинг акаси Карим қори ва поччаси Косимқори Алимовлар билан яқин алоқада бўлган, 1948 йилдан СССРдаги тузумга қарши гапира бошлаган деган айблар қўйилди. 1951 йилнинг 22 майида ўтказилган сўроқда П.Холматов: 1949 йилнинг қишида меникига Ғуломқодир Ҳожиев келди. У 1937-1938 йилдаги совет катагон сиёсатининг нақадар разилона ташкил этилганини айтиб, ўзининг ҳеч бир айбсиз 10 йилга МТЛга ҳукм этилгани ва чеккан азоб-укубатларини ҳамда лагердаги ноинсоний таққирлару, муқаррар ўлимдан тирик қайтганини йиғлаб-йиғлаб гапириб берганди. 1951 йилнинг 21 июнь куни соат 21:00 да бошланиб, 22 июнь соат 3:40 гача давом этган сўроқда у Х.Салимов ҳақида: мен у кишининг кўп фикрларини эшитганман ва ҳозир ҳам уни қўллаб-қувватлайман. «Ўткан кунлар» китобини мен собиқ маҳалладошим Юнус Мусоевдан олгандим, ҳозир унинг қаерда яшашини

ЙИЛГА ҚАМОК

билмайман, дейди. Шунингдек, «1949 йили бозорга сотиш мақсадида олма олиб чиққандим. Бир хотин ўрам қоғозларни келтириб, мева ўрайсиз олинг, деди. Мен уни 3 сўмга сотиб олдим. Уйга келиб қарасам «Ўткан кунлар» китоби варақлаб йиртилган экан. Кейин китобнинг ҳар бир варағини териб, тахладим. Сиз тинтувда топиб олганингиз ўша китоб эди», дейди. П.Холматов терговчининг «Нега китобни уйингда сақладинг?» деган саволига «Мен унга қандай қилиб мева ўрайман. Мен уни авайлаб-асрадим. Чунки, мен уни яхши қўраман. Ахир у ҳозирги ўзбек адабиётининг тенгсиз мўъжизаси, шох асарларидан-ку. Уни йўқ қилиш мумкин эмас», деб жавоб беради. Уша пайтда Соҳиб Назаров ҳам Андижондаги «Миллий Иттиҳод» аксилнқилобий ташкилотининг аъзоси деб қамокка олинган эди. У 1951 йилнинг март-июль ойларида ўтказилган сўроқларда ўзига

қўйилган барча айбларни рад этади. Аммо 1951 йилнинг 29-30-31 август кунлари Тошкент вилоят судида Х.Салимов, С.Маҳмудхўжаев ва П.Холматовлар ўзларига қўйилган айбга қисман иқдор бўладилар. С.Назарбаев эса мутлақ рад этади ва терговда «Мени ёзилган нарсаларга ўқимасдан имзо чекишга мажбур қилишди» дейди. Шунингдек, судда Арпапоё кўчаси 79-уйда яшовчи 80 ёшли гувоҳ Тўйчи Мақсудов: «...мен ёзишни билмайман дедим. Терговчига икки оғиз гап айтсам, у нималарнидир роса ёзди. У ерда нималарни ёзганини билмайман, ўзим ўқий олмайман. Имзолашимни сўради, имзолаб кетдим. Лекин, Х.Салимовни ҳам П.Холматовни ҳам уларнинг оталарини ҳам яхши биламан, улар ҳалол, меҳнаткаш инсонлар эдилар» дейди. Шу тариқа гувоҳлар ўзларига нисбатан тергов жараёнида босим бўлганини айтиб, ўз кўрсатмаларидан воз кечадилар. Аммо НКВД ходимлари бунинг ўзбек тилини билувчи терговчилар йўқлиги билан изохлашади. Прокурор эса: «улар совет ёзувчиларини халқнинг ҳақиқий ахволи билан иши йўқ, лаганбардорлар деб аташган. Судланувчилар совет солиқ тизими ҳам ноҳақ деганлар. Шунинг учун айбланувчиларга ЎзССР ЖКнинг 66-, 67-моддаларини қўллаб, 25 йиллик қамок жазосини тайинлаш керак» дейди. Шундан кейин адвокатларнинг қармоғида 5 нафар фарзанди бўлган Х.Салимовга, 70 ёшдан ошган С.Назарбаевларга нисбатан адолат сўрашлари ҳам беркорга кетди. 1951 йилнинг 1 сентябрида суд ҳукми эълон қилинди. Унда Салимов,

Холматов, Маҳмудхўжаевлар 25 йилга, Назарбаев 10 йиллик қамокка ҳукм этилди. Назарбаев 3 сентябрда, қолганлар 4 сентябрь куни ўзларининг норозилик шикоятларини ёздилар. Бироқ, 1951 йилнинг 25 сентябрь куни ўтказилган Ёпиқ судга айбланувчилардан ташқари ҳеч ким киритилмади, Судда асосий эътибор яна «Ўткан кунлар» асарини ўқилган ўқилмаганига қаратилди ва судланувчилар ўқиганларини тан олишгач, ҳукм ўз кучида қолдирилди. Орадан бир йилча ўтиб – 1952 йилнинг 8 август куни С.Назарбаев жазони ижро этиш вақтида вафот этди. Аммо тақдирнинг мураккаб ўйинини қарангки, 1955 йилнинг 9 июнь куни ЎзССР Олий суди қарори билан Х.Салимов, С.Маҳмудхўжаев, С.Назарбаев ва П.Холматовлар оқландилар. 1961 йилнинг 17 феврилида эса ЎзССР Олий судининг махсус қарори асосида улар тўлиқ катагон сиёсати жабрдийдаси сифатида тан олинди. Хуллас, советча таъбир билан айтганда «шахсга сиғиниш» даврининг иллатлари фош этилиши оқибатида китобхон дўстлар номи оқланиб, улар озодликка чиқишди. Шу тариқа зиёли инсонлар умрларининг қолган қисмини оилалари бағрида ўтказишди.

Баҳром ИРЗАЕВ, тарихчи олим

”

ЛЕКИН, БИЗ КИТОБНИ ЎҚИГАНДАН КЕЙИН СУҲБАТЛАРДА КўПРОК ЁШЛАРИНИНГ МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРДАН БЕНАСИБ УЛҒАЯЁТГАНИ, БУ ЭСА МИЛЛАТНИНГ ЎЗЛИгини УНУТТИШИГА ҚАРАТИЛГАН ҒАРАЗЛИ МАҚСАДГА ЙўНАЛТИРИЛГАНИДАН ТАШВИШЛАНАР ЭДИК.

бирини тушуниши, юрт ва миллатни севиш бор. Миллий тарбия бор» деган эди.

Тапимизга 1950 йилда С.Назарбаев ҳам кирганди. Биз йилда бир икки тўпланардик. Уларда катагон этилган Ф.Хўжаев ва бошқа адабиёт ва санъат ходимлари ноҳақ йўқ қилинмаганида, улар миллатимиз қамолотига, адабиёт ва санъат равнақига бекиёс хизмат этган бўлардилар деган гаплар бўлганди. Шу сўзлардан сўнг ҳаммамиз уларни эслаб, соғиниб йиғлаганмиз, деб ёзади. 1951 йилнинг 6 июнида ўтган сўроқда терговчи томонидан «эски диний, миллатчилик

ЖАДИД МАТБУОТИДАН

Талаба
Туркистон. 1922 йил
24 сентябрь

Ў

Ўлка ўзбек билим юрти эсда тутилсин!

Хар бир тушунган кишининг қулоғига ўзбек билим юрти номи эшитилганда ўзида бир шодлиқ ҳисси уйғониши табиийдир. Лекин, бу шодлиқ ҳиссининг уйғониши ўзбек учун ва ўзбекининг илмий истеъдод тоғи бўлган ўзбек билим юрти учун фойдалик натижани бера олмайди. Ўзбек билим юртининг давом ва бақоси учун қуруқ хис уйғонишигина кифоя қилмасдан уйғонган ҳиснинг таъсири билан ўзбек билим юртига моддий ва маънавий қўмак бериш билангина миллатнинг эҳтиёжига фойдалик жавоб бериш мумкин. Бўлмаса қуруқ хис, уйғонган ерида қотиб қола беради. Ўзбек билим юрти очилган йилидан кўра бўлур ўз бошидан гоёт оғир қунарларни кечирди. А, бу бўлса, жуда умид сизлик қунарларни кечириб туради. Мактаб маънавий қувват билан таъмин қилинмагани каби моддий қувватида жуда заиф ва бўшдир. Бултур ўлканинг ҳар томонидан келган ўқувчилар минг қийинлик билан қишдан чиққанларида, олдиларидан имтиҳон келиб чиқиши уларнинг қайтадан ўз жойларига қайтишларига боис бўлиб, ўқушлар тўхтаган эди. Энди бўлса, ўқиш мавсумида бир томондан очлик, иккинчи томондан баъзи ўқувчиларнинг касаллиги, ўқувчиларнинг руҳини синдириб бу йилги ўқиш мавсумининг қийинлик билан ўтишига қомилан ишонтирмоқдади. Ўқувчиларнинг турмушида ҳозирги қийин ҳоллар мўшоҳада қилинган бир ҳолда қишқи ҳолимизга вой дейишга тўғри келади. Ўзбек билим юртининг теварағидаги билим юртларининг ҳолига келсак, бизнинг билим юртининг ҳолидан бус-бутун бўлакчадир. Улар моддий ёқдан қанча таъмин қилинган бўлсалар, маънавий томондан ҳам жуда қаноатланарликдирлар. Биз ўқиғувчиларнинг биргина тилаги бор: бутун ўзбек масъул ишчилари ўзбек билим юрти деган бир илм манбаи борлигини ва бу манбадан фойдаланиш учун билим юртининг моддий ва маънавий ёқдан бой бўлиши лозимлигини кўзда тутиб, ўзбек билим юртини ҳар соат, балки ҳар минут эсда тутуб туришлари лозимдур.

«САЙЛОВ – 2024»

– Сизнингча, бўлажак сайловларда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатларининг қанчаси яна қайта сайланиши мумкин?

– Айтингчи, бўлажак сайловларда қайси партиянинг имкониятлари юқори деб ўйлайсиз?

– Қонунчиликдаги ўзгаришлар туфайли энди ҳокимларнинг бир вақтнинг ўзида халқ депутатлари кенгаши раиси бўлмаслиги белгилаб қўйилди. Сизнингча, энди ҳокимнинг алоҳида, кенгашнинг алоҳида бўлиши қандай натижа беради?

3 САВОЛГА

2 ЖАВОБ!

Муқимжон Қирғизбоев, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси, ЎзЖОКУ “Сиёсий фанлар” кафедраси мудир, сиёсий фанлар доктори, профессор.

Менимча, Парламент қуйи палатаси депутатларининг 20-30 фоизи қайта сайланиш имконига эга. Яъни, сайловчи хурмати ва ишончини қозонганлар. Қай бир депутат ўз сайлов округидаги аҳоли билан алоқаларини узмаган, парламентда фаоллик кўрсатган бўлса, шубҳасиз сайловчи яна унга ишонч билдиради.

Ҳали Ўзбекистон тарихида бирон-бир партия сайловларда мутлақ ғолиб бўлмаган. Ғолиб бўлиш учун сиёсий партия жами сайловчиларнинг 50+1 фоиз овозини олиши лозим. Бизда сайловчиларнинг энг кўп овозини олган партия ғолиб саналади. Бу назаримда, “Миллий тикланиш” демократик партияси ёки ЎзЛиДеП бўлиши мумкин.

Бу ўзгариш шубҳасиз, мамлакат сиёсий ҳаётида жиддий ўзгаришларга олиб келади. Биринчидан, маҳаллий ҳокимият даражасида сиёсий ҳокимиятнинг учга бўлиниш принципи амалга ошади. Иккинчидан, ҳокимларнинг маҳаллий ҳокимият органини мутлақ бошқаришига барҳам берилади. Учинчидан, учга бўлинган ҳар бир маҳаллий ҳокимият органи бир-бирини назорат қилиш, бир-бирига нисбатан масъул бўлиш принципларини амалга оширади. Тўртинчидан, ҳар бир маҳаллий ҳокимият органи – ижроия, вакиллик ва суд ҳокимиятлари бир-биридан мустақил бўлади. Муҳими, ҳокимиятларнинг учга бўлиниши натижасида турли ижтимоий қатламлар манфаатини амалга ошириш жараёнида вакиллик органлари томонидан назорат қилиш амалиёти ўрнатилади, маҳаллий ижроия ҳокимият органларини ўз ваколатларини амалга оширишига, жамиятдаги нодавлат но-тижорат ташкилотлар фаолиятига аралашилари амалиётига чек қўйилади. Энг асосийси, жамият институтларининг мустақил фаолият юритиши йўлга қўйилади. Бу ҳолат инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, иқтисодий эркинлик каби демократик қадриятларни таъминлашга шарт-шароитлар яратиб, иқтисодий-ижтимоий ва сиёсий ривожланиш учун импульслар беради. Жамият эса фаровонлаша бошлайди.

Камолиддин Рабимов, сиёсатшунос:

Бу ерда бир нечта омил бор. Агар ҳуқуқий демократик давлатлар ёки парламентаризми анча мустаҳкам давлатларни таҳлил қилсак, уларда сайловларнинг рақобат ва кучли сиёсий курашга асосланганини кўрамиз. Энг асосийси, депутат ва сенаторларнинг бир ёки икки мuddатдан кейин сиёсий майдондан чиқиб кетиш ҳолатлари камлигини кўрамиз. Масалан, АҚШ президенти Байденни олайлик. У қарийб 40 йилдан бери сенатор. Яъни, ҳар сафар ўз округидан профессионал сиёсатчи ва ҳуқуқшунос сифатида сайланади. Албатта, унга қарши рақиблар кўп бўлган. Лекин у ҳар сафар кучли рақобат асосидаги сайловда ғалаба қозонган. Айтмоқчиманки, ҳақиқатдан кучли одамлар парламент ёки сенатга сайланаверади.

Қайд этиш жоизки, депутатлик бу узоқ мuddатли ва кучли профессионализмни талаб қилади. Мен хоҳлардимки, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари кучли рақобат муҳитида сайланишса. Тўғри, бунда гоҳида бир, гоҳида иккинчи партиянинг улуши ортиб, бошқасиники аксинча, камайиши мумкин. Лекин, охир-оқибатда депутатлар 5-6 чақириқ депутат бўлиб, қонунчилик соҳасида сочи оқариши, халқ яхши танийдиган кучли сиёсатчиларга айланишлари керак. Энди саволингизга келсак, ҳўш, 150 нафардан яна нечтаси қайта сайланиши мумкин? Балки 20 ёки 30 кишидир, узоғи билан 40 нафардир. Биламизки, Парламент, яъни Қонунчилик палатаси 37 миллионлик Ўзбекистон аҳолисининг турфа манфаатларини сиёсий плюрализм орқали ифода қилади. Шунинг учун ҳам Қонунчилик палатаси ниҳоятда кучли салоҳиятга эга бўлиши керак.

Албатта, Ўзбекистон Либерал демократик партияси. Бугун мавжуд 5 та партия ўртасида мувозанат мавжуд. Бу сафар ҳам ушбу мувозанат кескин ўзгармаса керак. Бу парламент ва маҳаллий кенгашларга бўладиган сайловларга ҳокимият таъсири билан боғлиқ. Бундан ташқари, сиёсий партиялар ўртасидаги рақобат ҳам юқори эмас. Булар секин-аста ўзгариши керак, албатта. Биламизки, 2003 йилдан бери ҳокимият партияси – Либерал демократик партиясининг сайловлардаги улуши юқори, менимча, бу сафар ҳам мазкур партия кўпчилик ўринни эгалласа керак.

Бу жуда яхши қадам, лекин етарли қадам эмас. Авваламбор, ҳокимларнинг ўзи сайланишига эришиш керак. Маълум бир мuddатга, айтилик 10 йилга туман ҳокимлари сайланса, мақсадга мувофиқ бўларди. Аммо бу даврда вилоят ҳокимларини тайинлаш жараёни давом этиши керак. Лекин уларни кучли тийиб турувчи механизм сифатида халқ депутатлари вилоят кенгаши кучайиши лозим. Яъни ҳокими фақат Вазирлар Маҳкамаси ёки Президент эмас, халқ депутатлари вилоят кенгаши ҳам назорат қилиши керак. Бугун эса туманда ҳам, вилоятда ҳам кенгаш ҳоким қарорини тасдиқлаб берувчи ташкилот бўлиб қолмоқда. Тўғри, вилоят ҳокими билан туман ҳокими ва Халқ депутатлари кенгаши ўртасида юқори савиядаги сиёсий маданият мавжуд. Бир томондан мўътадил рақобат, бир-бирини тийиб туриш, бир-бирини назорат қилиш айни пайтда ҳамкорлик маданиятининг мавжудлиги яхши. Кўплаб давлатларда бу тамойил бор, яъни ҳокимга долзарб саволлар бериб, жавоб талаб қиладиган кучли кенгашлар бўлмас экан, мавжуд муаммолар ва уларни олиб чиқиш Президент зиммасига юкланаверади. Биламизки, ривожланишнинг муҳим шартларидан бири вазифаларни тақсимлаш, уларни муттасил амалга оширишдир. Бусиз коррупцияга, монополияга йўл очилиб, тараққиёт секинлашади.

Зарина АҲМЕДОВА тайёрлади.

«БОЛАЖОН БОБО ҲИКОЯТЛАРИ»

Ёзувчилар уюшмасида Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, таникли болалар ёзувчиси Азиз Ёқубовнинг «Болажон бобо ҳикоятлари» номли китобининг тақдими бўлиб ўтди.

Тадбирда Ёзувчилар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари Минҳожиддин Мирзо, уюшма аъзоси, таникли адиб Эркин Малик ва бошқалар ёшлар маънавиятини юксалтириш бугунги кунда ҳар қачонгидан ҳам муҳим экани, бунда ижодкор зиёлилар олдинги сафда бўлмоқлари муҳимлигини таъкидлади.

Ёзувчилар уюшмаси тақдим этган маълумотларга кўра, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, таникли болалар ёзувчиси, Республика халқ маорифи аълочиси Азиз Ёқубов узоқ йиллар Ўзбекистон миллий теле-радиокомпаниясида ишлади. У ўз фаолияти давомида юртимизнинг кўплаб шаҳар, туманларида бўлиб, мактаб ўқувчиларининг ҳаётини ва кизиклишларини ўрганди. Шу билан бирга болалар ҳақида ҳикоя ва эртаклар ёзди. Бу эртак, ҳикоялар тез орада ўз мухлисларини топди.

Устозлардан бири унга «Энди эртак ва ҳикояларни нашрга тайёрла» деб, маслаҳат бергани ҳамон ёлида. Шу баҳона бўлдию адибнинг «Кичкина доктор» деб номланган илк китоби дунё юзини кўрди. Сўнгра бирин-кетин «Фотиманинг қувончи» ва «Гули деган қиз» номли китоблари нашр этилди.

Азиз Ёқубовнинг «Болажон бобо ҳикоялари» номли китобидан ўрин олган насрий битиклар ҳам жажжи ўқувчиларга мослиги билан ажралиб туради. Китобда болажонлар дунёси, уларнинг кўнгил кечинмалари, ёруғ орзу-интилишлари рангин бўёқларда акс эттирилган.

Ушбу тўплам «Адабиёт» нашриётида чоп этилган бўлиб, унга ёзувчи Луқмон Бўрихон муҳаррирлик қилган. Китобда «Чумолига озор берманг!», «Замиранинг эчкиси», «Саида билан капалак», «Йўқолган коптоқ», «Қатта сабоқ», «Ҳақикий дўстлик» каби кўплаб эртаклар жам бўлган.

Тақдмот тадбирида ёзувчининг ижодий фаолияти ҳамда янги тўплами ҳақида сўз борди. Йиғилганларга «Болажон бобо ҳикоятлари» китоби тақдим этилди.

Н.УСМОНОВА, ЎЗА

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

АҚШ президенти Жо Байден яқшанба кўни ёши ва лавозимга яроқлилиги ҳақидаги бир неча саволларга чек қўйиб, сайлов пойгасидан чиқишини эълон қилди. Бу 2024 йилги президентлик сайловлари янада қизгин тусга кираётганидан далолат беради.

81 ёшли президент Х ижтимоий тармоғида эълон қилинган твтида ана шу қарорини маълум қилиб, 50 йилдан ортиқ давом этган сиёсий “карьераси”га яқун ясади. Экспертлар бу ҳолатни Доналд Трампга қарши қизгин курашга тайёргарлик кўраётган республикачиларга қаттиқ зарба бериш дея баҳолашди.

– Сизнинг президентингиз сифатида хизмат қилиш менинг ҳаётимдаги энг катта шарафдир. Мен қайта сайланиш ниятим бўлса-да, ўз лавозимимдан воз кечишим ҳамда мuddатимнинг қолган қисмида фақат президент сифатидаги вазифаларимни бажаришга эътибор қаратишим партия ва мамлакат манфаатларига мос келади деб ўйлайман, – деди Жо Байден. – Мен ушбу ҳафта охирида қарорим ҳақида батафсилроқ сўз юритаман, – дея қўшимча қилди у.

Байден шунингдек, вице-президент Камала Ҳаррисни президентликка номзод бўлишини ҳам маъқуллади. – Бугун мен Камаланинг бу йилги партиямиз номзоди бўлишини

тўлиқ қўллаб-қувватлайман ва маъқуллайман. Демократларнинг бирлашиши ва Трампни мағлуб этиш вақти келди. Келинг, бунга амалга оширайлик, – деб ёзган АҚШ президенти Жо Байден.

Жо Байденнинг қутилмаган қарори ва вице-президент Камала Ҳаррисни номзод сифатида кўрсатиши бир нечта омилларни ўз ичига олади. Биринчидан, Ҳаррис номзодининг маъқулланиши партиявий ички бўлиниш кучайган вақтда партияни бирлаштиришга ёрдам беради. Ҳарриснинг сайловда қатнашиши Демократик фракциялар, шу жумладан прогрессив ва мўътадилларнинг уни қўллаб-қувватлашларига олиб келиши мумкин.

Иккинчидан, Ҳарриснинг номзод сифатида кўрсатилиши Демократик партиянинг хилма-хиллик ва инклюзивликка содиқлигини кўрсатади. Биринчи аёл, биринчи қора танли аёл ва биринчи Жанубий Осиёлик аёл сифатида партиянинг илғор кадриятларини рамзий маънода ҳам акс эттиради.

Қайд этиш жоизки, Байденнинг қарори унинг истеъфоси ҳақидаги чақириқлар кучайиб бораётган бир пайтда қабул қилинди. Тўғри, Байденнинг хотираси билан боғлиқ муаммолар, фикрларидаги ноаниқликлар унинг яна тўрт йил Оқ уйда хизмат

АҚШ тарихида ўзининг қайта сайланиш кампаниясини тўхтатган охирги президент 1968 йилда сайловдан тахминан етти ой олдин ўз номзодини қайтиб олган Линдон Жонсон эди. Байден эса сайловолди кампаниясини сайловдан тўрт ойлаб камроқ вақт олдин тўхтатган Президент сифатида тарихга кирди.

қилиш қобилиятига онд саволларни кучайтирди. Лекин кўпроқ унинг ёши ва ақлий салоҳияти билан боғлиқ хавотирлар ошгани сайин, Трампни мағлуб этиш имкониятининг пасайиши ҳақидаги хавотирлар кучайиб кетди ва бу Байденнинг муқаррар мағлубиятга учрашидан далолат берарди. Булар қамлик қилгандек, Конгрессдаги 34 нафар демократ ва партиянинг тўрт нафар мустақил депутати ҳам Байденни номзодини олишга чакирди.

АҚШ тарихида ўзининг

қайта сайланиш кампаниясини тўхтатган охирги президент 1968 йилда сайловдан тахминан етти ой олдин ўз номзодини қайтиб олган Линдон Жонсон эди. Байден эса сайловолди кампаниясини сайловдан тўрт ойдан камроқ вақт олдин тўхтатган Президент сифатида тарихга кирди.

Шундан кейин кўплаб демократ ҳуқуқшунослар Байденнинг қарорини олқишлаб, Трампни мағлуб этиш имконияти ошганини билдиришди.

– Ўйлайманки, Байден мамлакатни икки марта

қутқариб, муваффақиятга эришган президент сифатида тарихга қиради. Биринчиси 2020 йилда президент этиб сайлангани билан, иккинчисида эса 2024 йилда ақл билан ўз номзодини қайтиб олган президент сифатида ном қолдиради, – дейди собиқ демократлар вакили Том Малиновски.

Республикачи сенатор Стив Дейнс эса агар Жо Байден энди қайта сайланишга қодир бўлмаса, демек президент лавозимини эгаллашга ҳам қодир эмаслигини таъкидлади.

Эстония парламенти раиси Марко Михелсон эса бўлажак президентлик сайловлари нафакат Қўшма Штатларнинг яқин келажагини, балки бутун Ғарб оламининг бирлиги ва кўплаб мамлакатлар тақдири учун ҳам ҳал қилувчи аҳамиятга эга эканини таъкидлади.

Хулоса ўрнида шунга айтиш жоизки, Байденнинг сайловдан чиқиши ва асли прокурор бўлган Камала Ҳаррис номзодининг Жо Байденнинг ўрнига қўйилиши сайлов пойгаси асосий босқичга кираётганини кўрсатади. Демократлар олдида турган эндиги вазифа Ҳаррисни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашнишига эришишдир. Тўғри, кейинги уч кунлик тадбирлар Камала Ҳарриснинг сайловга тездан киришганини кўрсатяпти.

Қувончбек МАҲМУДОВ тайёрлади.

Маҳмудхўжа минора тепасига
ин қурган лайлакни маҳзун
қузатди. Кейин унга маҳлиё
бўлиб қолди. «Шу лайлак ҳам
мендан бахтиёр», деб хаёл
қилди у.

ТАРИХ ВА ТАҚДИР

БУХОРО АМИРИНИНГ Тақдири

Иномжон АБДИЕВ.
«АРСЛОН ЕЛКАСИДАГИ ХАЗИНА»
тарихий-бадий киссадан парча

1917 йил 7 апрель. Бухоро.

Одамларнинг юз-кўзи қўрқув ва таҳлика туманига ўралганди. Осмонни қорага буркаган булутлар ҳамда аллақерлардадир бурқсиётган тутун тез орада мухдиш бир воқелик рўй беришини башорат қилаётгандек.

Шаҳарда қадимчилар ва жадидлар ўртасида тортишувлар, ихтилофий зиддиятлар хуфёна авж олган, амир икки ўт орасида нима қиларини билолмай халак, қунора гуноҳкор деб топилганлар омма олдиди сазойи қилиниб, боши танасидан жудо қилинар, кийими йиртилиб, орқа баданининг териси титилиб кетгунча саваланарди.

Думалоқ мис гардишли кўзойнак таккан, ўрта бўйли, сероқол, бошига жигарранг салла ўраган, эгнига гирди бўйлаб қизил рангдаги чироз югуртирилган яшил бекасам тўнли 42-43 ёшлардаги бир киши – Маҳмудхўжа Бухоронинг баланд минораларига термулган кўйи хаёл суриб ўтирибди.

У ўзининг кейинги икки кун ичида қилган ишларини бир-бир сарҳисоб қилиб чиқмоқда. Хаёлидан Бухоро амири рус консули Миллер билан келишиб, мамлакатда ўзгаришлар қилиш учун манифест эълон қилишга қарор қилиши, исён кўтарилмаслиги учун Самарқанда мактуб юборилиши ва шу мактубга асосан Чартуев, Гартсфилд, мулла Хайдарбек, Исохоров ва ўзининг Бухорога жўнатилиши бир-бир ўтди.

Кейин вокзалда шахсан рус консули Миллернинг ўзи кутиб олди ва манифестни ўқитиб, фикрини сўради, сўроққа тутиб, таҳдид қилди... Бу ишлардан унинг кўнгли бироз хижил тортиди.

Бир неча соат муқаддам Раҳимхоний меҳмонхонасида манифест эълон қилинганидан сўнги амир ҳам барча ила қўл бериб кўришиб, салла ва чопон кийган уч мусулмон билан саломлашини лозим топмаганини эслаб, буни ҳам ёмонликка йўйди. У гўё ўпқоннинг ўртасига тушиб қолгандек эди.

Маҳмудхўжа минора тепасига ин қурган лайлакни маҳзун қузатди. Кейин унга маҳлиё бўлиб қолди. «Шу лайлак ҳам менадан бахтиёр», деб хаёл қилди у.

Хамроҳи Мулла Хайдарбек келиб, уни саройга чакиртиришганини айтганида юраги шув этиб кетди. Кетаётки, ҳозир уни нима деб сўроққа тутишларини, ўзи нима дейшини тахминан чамалаб борди. Арқнинг орқа тарафида панжаралар орасида сулайиб ётган маҳбусларга кўзи тушди. Амир отхонасидан чиқаётган ахлат маҳсус қувурлар орқали уларнинг бошидан қуйиларди.

Қўланса хид кўнглини беҳузур қилади. Маҳбуслар аллақачон бу кўргуликка қўнқикан шекилли, барчаси бепарво, ўтган-кетганга маҳзун ва лоқайд термиларди.

Маҳмудхўжа ғижиниб кетди. Баъзи бирларига термилиб, уларнинг кўзларидаги мундан

маънос тортиди. Баттар эзилди. Минглаб маҳбуслар битхона ва қанахоналарда ўлимини кутиб ётишибди. «Улар нахотки, шунчалик бешафқат қисматга маҳкум гуноҳкорлар бўлса?» деб ўйлади.

Маҳмудхўжа маҳбусларга қарамасликка интилиб, улардан кўзларини олиб қочди. Шу топда бундан анча йиллар олдин бўлган воқеаларни хотирлади. Умри имом-хатиблик билан ўтган отаси Султонхўжа вафот этаётки, ҳаётининг сўнгги сонияларида унга авлодлари зиммасига буюк вазифа юклатилгани ва аллақандай хазинанинг сирини ҳақида сўзлади. Отаси зўрга нафас олар, афтидан унинг қатъиятга бироз шубҳа қилаётгандек эди.

Падари бузруквори хазина сирининг ниҳоятда махфийлигини, уни фақат миллат, юрт заволга юз тутмоғи тайин

Саройда ундан ташқари Насрулла Қушбеги, амирнинг куёви Асатулло Гуванар Урганжи, негадир халқ орасида «Жаллодбек» лақаби билан танилган бош хазинабон Имомкул бор эди. Маҳмудхўжа ҳукмдорга таъзим қилиб, салом берди.

– Ваалайкум ассалом, келинг Маҳмудхўжа, – амир унга жой кўрсатди. Тахт соҳибининг кўзларида айёрона табассум зуҳур бўлди.

– Қуллук, амирим, давлатингизни Аллоҳ таоло бундан ҳам зиёда қилгай.

– Нафаслари муборак, иншооллох. Сухбатингизга анчадан бери чанқоклигимиз бор эди.

– Кўп хайрли ишларни бошлабсиз, Бухорода кенг бир ислохоти шаърия жорий этмоқ қарорингизни қутлайман. Аъло ҳазратнинг

вагонда анчайин бўлмағур гаплар билан сўроққа тутди. Ҳазратим, шунинг назарда тутатган бўлсангиз, бу гумроҳликдан ўзга нарса эмас.

– Гумроҳлик деюрсизми? – амирнинг овози шиддатли тус олди. – Бу талаб, бу бизнинг талабимиздур. Айтинг, бизнинг буюк ганжинамиз қасрга яширилган?

– Жаноб Миллер ҳам менга шундай таҳдид қилди, – деди у беҳол товушда.

Савол-жавобга Насрулла Қушбеги ҳам аралашди:

– Бизни алдаш мумкин эмас. Улуғбек Мирзо шогирдлари томонидан ёшурилган Соҳибқирон Темури хазинасининг сиздалигини билурмиз. Товланмокни бас қилинг. Ёки ёзган «Падарқуш» драманинг ислохоти шаърия ишора қилишини, чикартурган «Ойна» журналингизнинг биринчи

маҳзунлашди. – Амирим, сиз адашётганингизга қафилмен. Хоҳланг ўлдуринг, хоҳланг сўйинг, жоним сизга нисор ўлсин. Баски, ўзим билмаган нарсам ҳақинда гапирмагим ноҳиоз. Тасарруфимда бўлмагани сизга беролмасман, деб кўркаман. Уламочиларга келсак, улар ҳам бегона эмас, шу жафокаш халқнинг ботир ўғлонлари. Улар билан турли хил сабаблар билан учрашганим, юрт озодлиги юзасидан алоқада бўлганимиз рост. Бунинг сабаби мақсадимиз муштараклигидадур.

– Мақсадимиз муштараклиги? – Амир қаҳ-қаҳ отиб қулди. Кейин овозига яна қаҳринди:

– Бизнинг мақсадимизчи? Бу она тупроғимиздан босқинчиларни қувиб солишни истамаймизми? Зотан, бу заминда бунга салоҳияти ҳам, қудрати ҳам еттувчи инсон ёлғиз биз эмасми? Баски, хазина ҳам салтанат эгасида бўлмоғи лозимдур. Керак бўлса, бугуноқ Шердорнинг қулини кўкка соғурурман. Керак бўлса, Самарқандни ёқурман, лекин аллоҳ хазинани сиздан олурман. Яхшиликча уни менга беринг, мен халққа қайтарурман.

Маҳмудхўжа хазина менда эмас, дейиш билан ўзини оқлай олмаслигини фаҳмлади. Шу боис сиполик билан сўзида давом этди. Унинг мақсади амирга таъсир этмоқ, ожиз жойидан тутмоқ эди.

– Амирим, сизсат бир бузук хотин қабидир. Ҳеч бир давлат ўз-ўзидан мустамлақасини бўшатмокни истамас. Тарих инроқларига қулоқ тутинг. Бухоро тахтида мангитлардан бурун аштархонийлар, шайбонийлар, темурийлар, чигатойлар, салжукийлар, ғазнавийлар, сомонийлар... ҳукмронлик қилишди. Ҳаммаси охир-оқибат таназзулга юз тутди. Босини ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Ҳазратни олийлари, кўрпизими, салтанатлар ҳам, шахслар ҳам мумкин эмас. Лекин ярайтга қилинган яхшилик абадул–абад қолажак. Сиз буюк сулола фарзандисиз. Бу сулоладан маъсумлар ҳам чиққан, қасоблар ҳам. Амирим, бу икки ҳислат сизнинг томирларингизда ҳам жўш урмоқда. Маъсумликни фуқароларингизга, қасобликни душманларга кўрсатинг.

– Душманни яқсон этишга қудратимиз етур.

Маҳмудхўжанинг лабларига истехзо сизиб чиқди.

– Бир пайтлар бобокалонингиз, қабрлари нурга тўлгур Амир Музаффархон ҳам оқ отда Петербургга кириб бораман, деган эканлар...

– Хаддингизни билинг! – амирнинг қаҳрли овози саройда акс садо берди.

Маҳмудхўжа унга эътибор бермай сўзида давом этди. – Амирим, ўзингизни четдан кузатиб кўринг, бу нечоғли завқли эканини туюсиз. Шундай муҳим давлат ишлари қолиб, сиз менадан аслида йўқ нарсани сўраб туришингиз жоизмикини? Нахотки, шунча қатта давлат ва бехисоб бойликлар эгаси бўлган ҳукмдор бир фақирдан афсона бойликни тилаб турса?!

Амир унга қаттиқ тикилиб турарди.

– Бу нобакор қулингизнинг шаккоклигини дариг тутинг. Аммо сиз ҳазратнинг ҳали эълон этилмаган манифестингизни жаноб Миллернинг қўлида кўрдум. Буни сизнинг ожизлигингиз деб тушунайликми ёки Россия консулининг тадбиркорлиги дебми?

Амирнинг қошлари чимирилиб, кўзлари даргазабликдан

ёнди, қўллари муштланиб, ер тепинди. Кейин бирдан бўшади.

– Тилингизга эҳтиёт бўлинг, Бехбудий ҳазратлари... Бўйнингиздаги бошингиз ортиқчалик қилмоқда, деган эҳтимомим бор! Биз, албатта, босқинчиларни юртимиз сарҳадларидан қувиб чиқарурмиз, иншооллох. Мен сизга буни ваъда бераман.

– Ҳазратим, майлими, сизга ривоят сўзласам?

Амир ихтиёрсиз бош ирглади.

– Қадим замонда чин музофотида Чунгичин деган зот бўлган экан. У саёҳат қилиб юриб, адашиб, қабристонга кириб қолибди. Қараса, бир мазорнинг ёнида ёш хотин қўлида елпигич билан елпиб турибди. Чунгичин ёш бонудан бу ажиб ҳаракатининг сабабини сўрабди. Хотин қизарибди, бўзарибди, бошини эғиб олибди, аммо зинҳор бир сўз демабди.

Шунда ўша ердан ўтиб кетаётган бир жувон сайёҳга оқ елпигичли аёл ҳақида гапириб берибди. «Қабр қаноринда кўганингиз Лу исмли хонимдир, – дебди у. – Хоним ҳозир эрининг мазорини елпийпти. Бунинг сабаби, Лу хоним турмуш ўртоғининг жони узилаётганда ундан сўнг яшамаяжганини, яшаса ҳам бошқа бировнинг хотини бўлмоққа асло рўйи-ризо кўрсатмаслигини айтади. Аммо эри: «Бону, бундай аҳд этманг, факат мазорим устидаги туфроқ қуригунга қадар мани унутмасликка аҳд этсангиз қи-фоя», дейди. Лу хоним бунинг учун маҳкам аҳд этади. Аммо ёстиқдошининг вафотидан уч кун ўтмай, таъзияга келган ёш йигитни ёқтириб қолади. Йигит ҳам унга кўнглини очади. Шундан буён бу аёл елпигич олиб, эри қабрининг туфроғини қуритмак ва ёш йигит билан тезроқ бирга бўлмак ҳаракатлида».

Орага бир муддат ўнғайсиз сукут чўкди.

– Амирим, сиз мени кўрқитаман деб заҳмат чекманг, – деди Бехбудий дадил оҳангда. – Худойимнинг бизга юборатурган ўлумига доим мунтазирман. Ҳар ҳолда ўлим бирдур, икки эмас.

– Сиз билмайсиз, – Амир Олимхон ҳам чуқур сўлиш олди. – Мени миллатни ўйламайдур, деб хаёл қиласизми? Сизни ҳам қримларнинг Ғаспиралиси, қозон татарларининг Каюм Носирийси, усмонли туркларнинг Аҳмад Мидхати сингари улус муаллими деб билурман. Аммо сиз мани билмаюрсиз. Менда дард йўқ деб ўйлайсиз. Бу ёқда босқинчилар, бир ёқда қадимчилар, яна бир ёқда эса сиз каби жадидлар... Камина уч оловда жизганак бўлаётган одамман. Каминага ҳеч бир хазина керак эмас. Аммо у душманларим қўлида менга қилич бўлиб кўтарилишини истамасман.

Шу пайт маҳрамлардан бири кириб, саройга Россия консули Миллер келганини айтди. Амир шошиб сўзини яқунлади: – Майли. Ҳозирча хазина сизда тургани ҳам тузук. Аммо минбаъд унутмангки, бугундан ортингиздан икки дафъа соя пайдо бўлур. Ё қочмак, ё хазинани кимгадир бермак, ёинки ўз билганингизча тасарруф этмак истасангиз, бошингиздан ажралурсиз. Бу – амирлик сўзим!

«Jadid» gazetasi
2024 йил 19 июль соҳибдан
олинди.

www.mtgazeta.uz

milliytiklanish2022@umail.uz

fb.com/milliytiklanish.gazetasi

t.me/milliy_tiklanish_gazetasi

milliytiklanish
ijtimoiy-siyosiy gazetasi

11

27 июль, 2024 йил
№27 (1259) шанба

BAZIYATGA
HAZAR

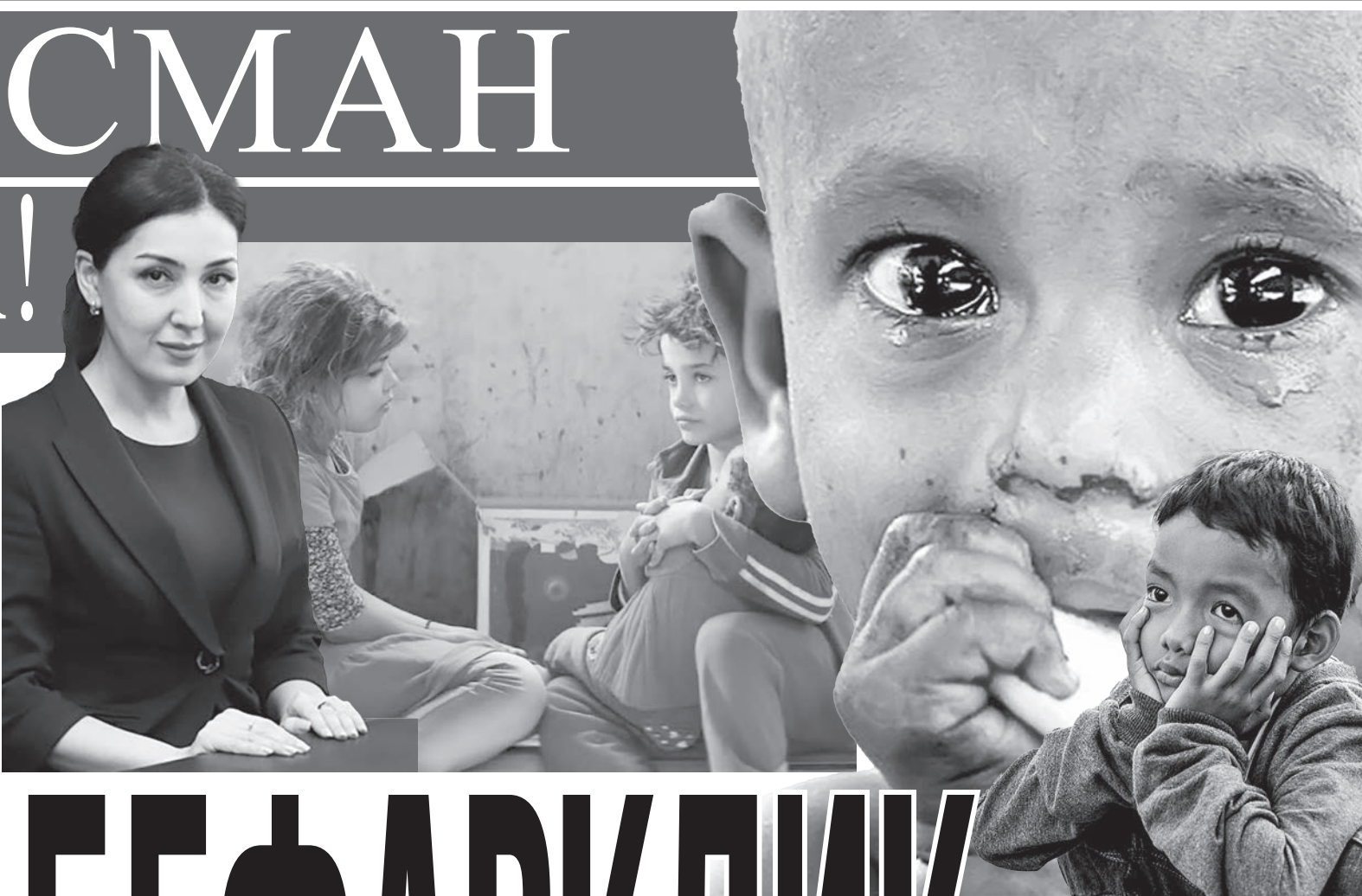

**Бугун китобга эмас, тиланчиликка
чўзилган ёки бирор хунар ўрганиш
имконини тупроққа кўмиб, оғир арава
судраётган болажонларга қараб, бунга
кўпроқ биз – катталар айбдормиз дегинг
келади. Балки ота-она шунга мажбурдир,
дерсиз. Аммо жисгаргўшаларининг
болалигини ўғирлаётган ОТА ёки
ОНАнинг худбинлигини ҳеч бир сабаб
билан оқлаб бўлмайди.**

ОМБУДСМАН ДИҚҚАТИГА!

2018

йилнинг кузида ливанлик киножодкорларнинг катта экранларга чиққан “Карепашт” кинокартинаси дунёни ларзага солган эди. Ушбу драмада болакай унга ва синглиси Шакарга муносиб тарбия беролмаётган, боз устига уларнинг келажагини таъминлаш учун ҳеч нарса қилмаётган ота-онасини судга беради... Бир сўз билан айтганда, бу кинокартина бош қахрамон тимсолида энг чиркин иллат – масъулиятсиз оталари бор бўлган жамият фожиаси ҳақида ҳикоя қилади.

Тўғри, биз ҳикоя қилаётган киноасарда бошқа давлат ва бошқа миллат болаларининг ҳаёти акс этган. Аммо аччиқ ҳақиқат шундаки, кейинги пайтларда бизда ҳам ана шу иллатнинг юзи кўринаётганга ўхшайди. Яъни, айрим ОТАлар болалари, ҳатто мактаб ўқувчиси бўлган болалари ҳисобига кун кечирришдан уялмаяптилар.

Муболага дейишга шошилманг, чунки бугун бозорларда муздай сув, айрон, нам салфетка, даструмол, зира ва ҳоказолар сотиб юрган болажонларнинг ҳаммаси ҳам отасиз эмас...

Катта чорраҳаларда тиланчилик қилаётганларнинг ҳаммаси ҳам бошқа миллатга мансуб болалар эмас. Аммо бугун тиланчиликни касбу-корига айлантирган миллат вакилларидадан ошириб тиланчилик қилаётганларнинг ота-онаси борлигига шубҳа йўқдек. Гарчи узок йиллардан бери бу ҳолатга барҳам бериш ҳақида ҳар қанча бонг урилмасин, на бир мутасадди ва на Болалар Омбудсманининг дадил бир ҳаракатини кўрмадик.

Ўрганиш учун Чилонзор буюм бозори атрофидаги болалар билан гаплашдим. Уларнинг аксарияти бугунги таътил кунларида бирор тўғаракка боришга “вакти” йўқлигини айтишди. Бозорчилару, бекатдагилардан

қизиқиб сўрадим: уларнинг ҳеч бири ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қиладиган ташкилотларни билмайдилар ҳам.

Энг ёмони бугунга келиб, вояга етмаганларнинг зўрлангани, дўппослангани ёки болалар билан боғлиқ бошқа бир фожиалар ижтимоий тармоққа чиққанидагина “ҳимояга отланадиган” ташкилотлар пайдо бўлади... Агар бундай ташкилотлар ҳар куни 10 тадан оилага кириб борганида эди, ҳеч бўлмаса ота-оналарга ўзини, мақсадини аңлатган бўлармиди?

Бугун китобга эмас, тиланчиликка чўзилган ёки бирор хунар ўрганиш имконини тупроққа кўмиб, оғир арава судраётган болажонларга қараб, бунга кўпроқ биз – катталар айбдормиз дегинг келади. Балки ота-она шунга мажбурдир, дерсиз. Аммо жисгаргўшаларининг болалигини ўғирлаётган ОТА ёки ОНАнинг худбинлигини ҳеч бир сабаб билан оқлаб бўлмайди. Айниқса, оиланинг устуни бўлган ОТА ўз ҳою-ҳавасини деб барчасига қўл силташи Яратганга ҳам хуш келмайди. Ахир отаси, суянган тоғи тирик бўла туриб, болалиги чала қолган ўғил ёки қизнинг кучи етса бирор иш, йўкса гуруруни синдириб бўлса-да, тиланчи бўлиши... Бемор бўлиб, ишга чиқа

олмаган она(ота)сининг бошида турган қизалоқ кун келиб унинг тузалиб кетиши ва ҳаёти ўз измига тушишини билади. Лекин ҳали мактабга ҳам чикмай елкасига тўрва осиб, ул-бул сотаётган, тиланиб-тиланиб пул йиғаётган болалар эртанги куни қандай бўлишини тасаввурда ҳам жонлантира олмайди. Қачонки, улгайиб кучга тўлсагина, ҳаёти ўзгаришини билади, холос. Унгача эса неча қовун пишиғи бор. Янаям хавотирланарлиси, уларга қараб хулоса қиладиган болалардан кўра, ибрат олаётганлари сафи ортмасин.

Тиланчиларни кузатиб, қўлларига пул тушган ҳамоно уни дарахт соясида ўтирган аёлга олиб бориб беришайтиганига гувоҳ бўлдим. Йўлини топиб, улар билан дилдан суҳбатлаша олсангиз борми, уларнинг асл орзулари кўпроқ пул топиб, оиласидан қочиш эканини эшитасиз. Яъни уни мудом

туртадиган, телевизору, телефондан ортмайдиган, ахён-ахёнда “иш”га борадиган ОТАсию, доимо уни тукқанидан пушаймонлигини тақорралайверадиған ОНАсидан қочиш... Қай йўл билан пул топишнинг эса кизиғи ҳам йўқ.

Ўтган ойда “Миллий тикланиш” демократик партияси етакчиси Алишер Қодировнинг “Оталар куни” муносабати билан қолдирган пости ҳам мулоҳазамизга бегона “дард” эмас: “...Оталар тоғ бўларди. Бугун зўравон, номуссиз, алиментдан қочиб юрадиган, хотинбоз ва ҳоказо...”

ОТА... Чиндан ҳам бу сўз замирида куч, панох, ҳимоя, тоғдек ишонч ётади. Айниқса, қизлар учун ОТА борида кечишга тайёр бўлган қалқон. Афсуски, бугун ОТАлигини, бу макомнинг тотинию, масъулиятини унутаётганлар кўпайиб борапти. Биргина мисол, 2022 йил 172 минг

нафар ота фарзандларига меҳри тугул моддий ёрдамини ҳам беришдан бош тортибди. Янаям аниқроғи, алимент тўлашдан қочиб юрганмиш. Улар учун фарзандлар гўёки, ортиқча юк...

Бақара сурасининг 233-оятини «У(она)ларни яхшилаб едириб, кийинтириш отанинг зиммасида», – дея нозил қилинган.

Бу ояти қарима оилада талоқ содир бўлиб эр-хотин ажрашиб кетган ҳолатда ўртада қолган болаларнинг, хусусан, эмизикли болаларнинг тақдирини нима бўлиши, уларнинг нафақаси кимнинг зиммасида бўлиши ҳақида нозил бўлган.

Болани эмизгани сабаб онанинг нафақаси боланинг отаси зиммасига юклатилганидан кейин, боланинг ўзига нафақа бериш ҳам отанинг зиммасида эканига ҳеч шубҳа йўқ. Боланинг нафақаси отанинг зиммасида экани ҳақида Фатвои Ҳиндия

китобида: «Балогатга етмаган болаларнинг нафақаси отасининг зиммасида, унга ҳеч ким бу ишда шерик бўлмайди (яъни, ўрнини босмайди)», – дея ёзилган. Ота фарзандлари хоҳ ўзининг қарамоғида бўлсин, хоҳ бошқа жойда бўлсин, уларни озик-овқат, кийим-кечак, таълим-тарбия, даволаниш ва бошпанага бўлган эҳтиёжини ўзининг имкониятига қараб таъминлаши кераклиги уларнинг зиммасидаги вожиб бўлган бурчидир.

Бир кун давомида турли манзилларда тиланчилик қиладиган болаларни кузатиб, ҳайкирдим: Илтимо, ҳурматли болаларга масъул ташкилотлар! Уларни бу каби муаммоли ҳаётдан қутқаринг! Уларнинг орзуларига қанот бўлинг! Токи, улар ҳам ўз оталари каби боқимандаликка кўникувчилардан бўлмасин!

Меҳри ЖАҲОН

ЖАНОБ ЁШЛАР, ФОЙДАЛАНИНГ!

Хорижга чиқмасдан имтиҳон топширинг!

Янги ўқув йилидан олийгоҳлар қошидаги жами 73 та академик лицейда тажриба тарзиде «Халқаро бакалаврият» ва «А-лeвeл» дастурлари жорий қилинади. Бу дастурлар асосида сертификат олган ўқувчилар ўша олийгоҳга имтиҳонсиз, контракт асосида қабул қилинади. «А-лeвeл»- Cambridge Assessment ташкилоти томонидан бeриладиган сертификат ҳисобланиб, 1750 дан ортиқ ОТМларда тан олинган.

Бугунга қадар, мазкур сертификатни олиш учун имтиҳон топширувчилар Cambridge Assessment International Education (Буюк Британия) ташкилотининг марказлари қайси давлатда жойлашган бўлса, ўша ерга боришга мажбур бўлишарди. Энди бу имконият ўзимизда пайдо бўлади. Яқинда Нукус, Хива, Наманган ва Тошкентдаги Президент мактаблари Cambridge Assessment томонидан халқаро имтиҳонларни ўтказиш маркази деб тан олинди. Хўш, бу қандай дастур ва ёшлар учун қандай имтиҳонларга эга? А-лeвeл Pre- University Буюк Британия ва бошқа мамлакат университетла-

рига киришни режалаштираётган талабалар учун муҳим платформа вазифасини ўтайди. Ушбу дастур икки йиллик курсдан иборат.

Мамлакатимизда жорий этилаётган А-лeвeлнинг асосий мақсади талабаларни университетга ўқишга тайёрлашдир. А-лeвeл дастури доирасида топширилган имтиҳон натижаларига кўра, университетга кириш тўғрисида қарор қабул қилинади.

Президент таълим муассасалари агентлиги Мактаблар фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармасининг қайд этишчи: Президент мактаби ўқувчиларининг 88 фоизига хорижий университетлардан тақлифнома келган бўлиб, бунда улардаги А-лeвeл сертификати муҳим рол ўйнайди. Шундан кейин бизга кўпчилик сертификатни қандай олиш бўйича мурожаат қилишни бошлади. Шу сабаб имтиҳонларни юртимизда аккредитациядан ўтган ва халқаро марказ томонидан тан олинган тўртта ҳудуддаги Президент мактабида имтиҳонни ташкил этиш режалаштирилган. Кейинги ўқув йилидан эса 14 та ҳудудда ҳам имтиҳон топшириш

имкони пайдо бўлади.

Cambridge Assessment имтиҳони учун 50 дан ортиқ турдаги фанлар тақдим этилади, талабгорлар эса 3 тадан 5 тагача фан танлайди. Саволлар ташкилот дастурлари асосида тузилади ва ҳар йили эълон қилинади. Ҳар бир дастур йилдан-йилга такомиллаштирилади. Шунинг учун қайси дастур асосида тайёрланган бўлсангиз, сизга шу йилдаги дастур бўйича тузилган саволлар бeрилади. Уларни ташкилот сайтидан ҳам олиш мумкин. Тест онлайн бўлмайди, Cambridge Assessment ўзи тан олган, стандартларига жавоб бeрадиған марказларга ўзи варақаларни жўнатади, уларнинг ўз назоратчилари бўлади.

Президентимиз томонидан илгари сурилган мазкур лойиҳа, ёшлар учун фойдали албатта. Мухими, халқаро мақомдаги таълим сертификати эндиликда мамлакатимизда ўз фаолиятини йўлга қўяди. Натижада тенгдошларимиз энди олис юртларга бориб, имтиҳон топширишдаги оворагарчиликлардан қутулишади.

Мунира РАҲИМОВА
ЎзДЖТУ талабаси

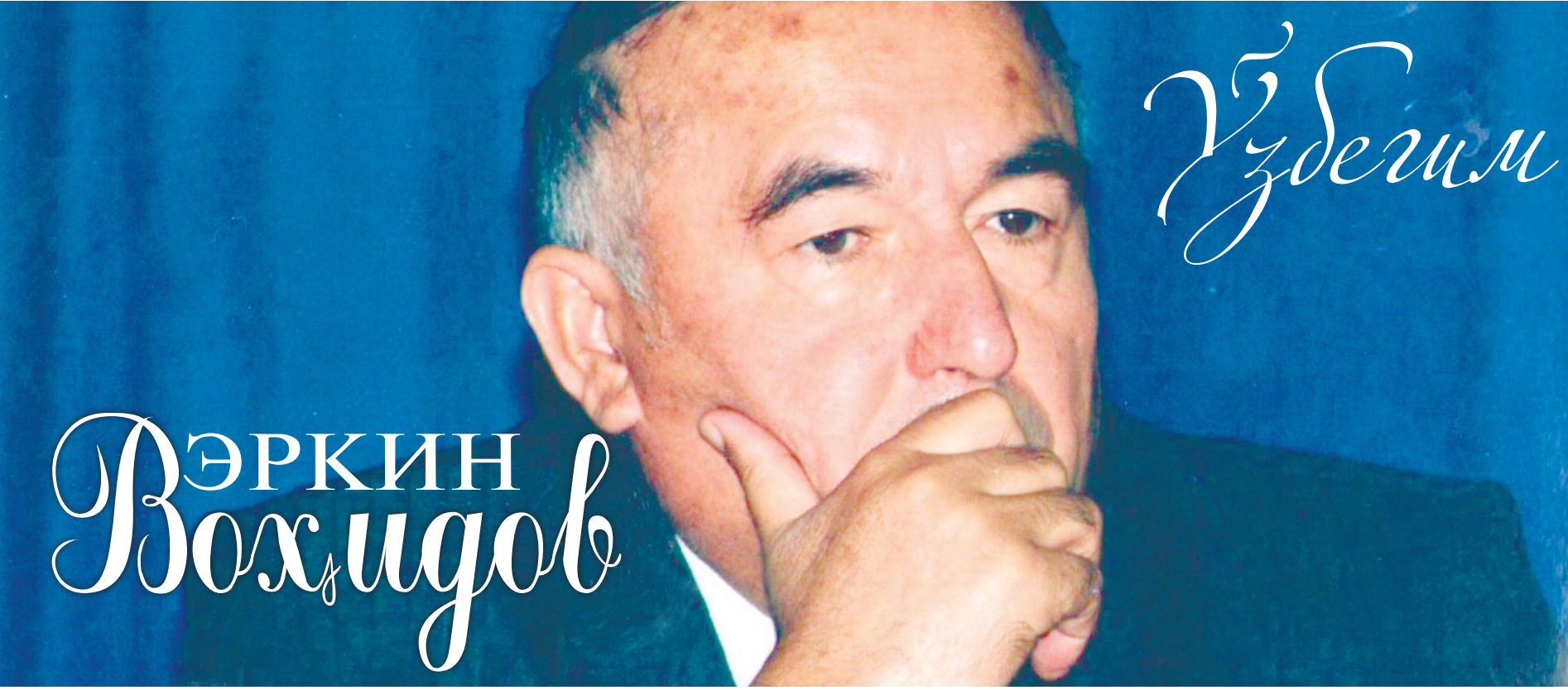
✓ Кун ҳикмати

“Агар ўқисанг-у ўйламанг – чалқашиб қоласан. Агар ўйласанг-у ўқимасанг – шубҳа-гумонлар тағида қолиб кетасан.

Конфуций

Ўзбегим

ВЭРКИН
Вохидов

САВОЛ БЕРИНГ!

Президент мактабига кириш имтиҳони натижаларини қайси ташкилот баҳолайди ва у қай тартибда эълон қилинади? Шу ҳақда маълумот берсангиз?

Иброҳим Муҳаммадиев,
Термиз шаҳри

Президент мактабларига кириш имтиҳонлари натижаларини баҳолаш таълим соҳасида фаолият юритувчи хорижий ташкилот – Cambridge International Education томонидан амалга оширилади. Саралаш натижалари аноним тарзда ташкилот расмий веб-сайти оркали эълон қилинади. Номзоднинг шахсий маълумотлари кўрсатилмайди.

Ихтисослаштирилган таълим муассасалари агентлиги Ахборот хизмати

Темурбеклар мактаби битирувчилари учун алоҳида қўшимча квота ажратилди деб эшитдим. Шу тўғрисида?

Дилдора Аюбова, Тошкент шаҳри

Ҳа, тўғри. Жорий йилдан бошлаб Темурбеклар мактаби битирувчилари учун алоҳида қўшимча квота ажратилди. Имтиҳонга эга абитуриентлар 2024/2025-ўқув йилида танлаган таълим йўналиши бўйича белгиланган ўтиш бали ва ундан юқори балл ўтпаган тақдирда, тўплаган балига мос равишда давлат гранти ёки тўлов-контракт асосида қўшимча квота билан талабалikka тавсия этилади.

Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги Ахборот хизмати

Ишхонамизда огоҳлантиришларсиз тез-тез чироқ ўчириляпти. Электр тармоқлари корхонаси бу ҳақда олдидан хабардор қилиши керакмасми?

Шаҳзод Алиев, Бухоро вилояти

Албатта, огоҳлантириши шарт. Ҳукуматнинг 319-сон қарорида ташкилот бу ҳақда камида 3 кун олдин огоҳлантиришга мажбурлиги белгиланган. Шунингдек, истеъмолчиларга электр энергияси етказиб беришнинг тўхтатиб турилиши ва бунинг сабаблари тўғрисида маълумот бериши ҳам лозим.

Ходим меҳнат таътилига чиққанда моддий ёрдам пулини тўлаш мажбурийми ёки ихтиёрий?

Нилуфар Одилжоновна, Яккабоғ тумани

Меҳнат таътилига чиқишдаги қўшимча моддий ёрдам пулини тўлаш жамоа шартномаси ёки бошқа ички ҳужжатларда мажбурий сифатида белгиланган бўлса тўланиши шарт. Агар ҳукук сифатида белгиланган бўлса, тўлаш-тўламаслик иш берувчига ва ташкилотнинг молиявий аҳволига боғлиқ бўлади.

Дилдора Турсунова, ҳуқуқшунос

Энди таълим ташкилотларида фақат олий маълумотга эга бўлган психологларгина ишлай олади деб эшитдим. Шу тўғрисида?

Дилрабо Иброҳимова, Тошкент шаҳри

Ҳа, ушбу қондани назарда тутувчи “Аҳолига психологик ёрдам кўрсатиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси депутатлар томонидан маъқулланган ва Сенатга юборилган. Фақат бу тартиб 2026 йил 1 сентябрдан қучга қиради.

Партия Ахборот хизмати

“Права” олмақчиман. Лекин гувоҳномани олиш учун қўшимча талаблар қўшилди деб эшитдим. Шу ҳақда маълумот берсангиз?

Зубайр Муродов, Наманган вилояти

Ҳа, қўшимча талаб қўшилди. Энди ҳайдовчилик гувоҳномасини олишингиз учун “Биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш”ни ҳам билишингиз керак бўлади.

Ички ишлар вазирлиги Ахборот хизмати

Контракт тўловидан 12 фоиз даромад солиғини қайтариб олишда нималарга эътибор бериш керак?

Севара Хуршидова, талаба

Контракт тўловидан 12 фоиз даромад солиғини қайтариб олиш учун “пу3. soliq.uz” сайтига жами йиллик даромадлар тўғрисида декларация юбориш керак. Декларация юборилганда, шахсий карточкада ортиқча тўлов шаклланади ва шундан сўнг ушбу ортиқча тўловни қайтариш тўғрисида банк пластик картаси реквизитларини кўрсатган ҳолда ариза тақдим этиш лозим. Ариза 5 кун муддатда кўриб чиқилади. Тақдим этилган ҳужжатларда камчиликлар бўлмаса, ортиқча тўлов суммаси ариза топширилган кундан эътиборан 15 кун ичида қайтариб берилади.

Солиқ қўмитаси Ахборот хизмати

Тарихингдир минг асрлар
Ичра пинҳон, ўзбегим,
Сенга тенгдош Помиру
Оқсоч Тиёншон, ўзбегим.

Сўйласин Афросиёб-у
Сўйласин Ўрхун хати,
Кўхна тарих шодасида
Битта маржон, ўзбегим.

Ал Беруний, Ал Хоразмий,
Ал Фороб авлодидан,
Асли насли балки Ўзлуқ,
Балки Тархон, ўзбегим.

Ўтдилар шўрлик бошингдан
Ўйнатиб шамширларин
Неча ҳоқон, неча султон,
Неча минг хон, ўзбегим.

Тоғларинг тегрангда гўё
Бўлма аждар бўлди-ю,
Икки дарё — икки чашминг,
Чашми гирён, ўзбегим.

Қайсари Рум найзасидан
Бағрида доғ узра доғ,
Чингизу Боту тигига
Кўкси қалқон, ўзбегим.

Ёғди тўрт ёндин асрлар
Бошингга тийри камон,
Умри қурбон, мулки торож,
Юрти вайрон, ўзбегим.

Давр зулмига ва лекин
Бир умр бош эгмадинг,
Сен — Муқанна, сарбадор — сен,
Эркесвар қон, ўзбегим.

Сен на зардушт, сен на буддий,
Сенга на оташ, санам,
Одамийлик дини бирла
Тоза имон, ўзбегим.

Маърифатнинг шуъласига
Талпиниб зулмат аро,
Кўзларингдан оқди тунлар
Кавкабистон, ўзбегим.

Тузди-ю Мирзо Улуғбек
Қўрагоний жадвалин,
Сирли осмон тоқига илк —
Кўйди нарвон ўзбегим.

Мир Алишер наърасига
Акс-садо берди жаҳон,
Шеърят мулкида бўлди
Шоҳу султон ўзбегим.

Илму шеърда шоҳу султон,
Лек тақдиринг қул,
Ўз элида чекди ғурбат,
Зору нолон ўзбегим.

Мирзо Бобур — сен, фиғонинг
Солди олам узра ўт,
Шоҳ Машраб қони сенда
Урди тугён, ўзбегим.

Шеърятнинг гулшанида
Сўлди маҳзун Нодира,
Сийм танни ювди кўз ёш,
Кўмди армон, ўзбегим.

Йиғлади фуқаратда Фуқрат
Ҳам муқимликда Муқийм,
Нолишингдан Ҳинду Афғон
Қилди афғон, ўзбегим.

Тарихинг битмакка, халким,
Мингта Фирдавсий керак,
Чунки бир бор чеккан оҳинг
Мингта дoston, ўзбегим.

Ортада қолди кўхна тарих,
Ортада қолди дард, ситам,
Кетди ваҳминг, битди захминг,
Топди дармон, ўзбегим.

Бўлди осмонинг чароғон
Толе хуршиди билан,
Бўлди асрий тийра шоминг
Шуълаафшон, ўзбегим.

Мен Ватанни боғ деб айтсам,
Сенсан унда битта гул.
Мен Ватанни кўз деб айтсам,
Битта мужгон ўзбегим.

Фахр этарман, она халким,
Кўкрагимни тоғ қилиб,
Кўкрагида тоғ кўтарган
Танти деҳқон ўзбегим.

Ўзбегим деб кенг жаҳонга
Не учун мадҳ этмайин!
Ўзлигим билмоққа даврим
Берди имкон, ўзбегим.

Мен буюк юрт ўғлидурман,
Мен башар фарзандиман,
Лекин аввал сенга бўлсам
Содиқ ўғлон, ўзбегим.

Менга Пушкин бир жаҳону
Менга Байрон бир жаҳон,
Лек Навоийдек бобом бор,
Кўксим осмон, ўзбегим.

Қайга бормай, бошда дўппим,
Ҳоз юрарман гердаийб,
Олам узра номи кетган
Ўзбекистон, ўзбегим.

Бу қасидам сенга, халким,
Оқ суту туз хурмати,
Эркин ўғлингман, қабул эт,
Ўзбегим, жон ўзбегим.

Бир чимдим кулги

Таниқли шоир Эркин Воҳидовга мухбир савол берди.

— Келиноий билан салкам эллик йил бирга яшаётган экансизлар, қандай қилиб танишгансизлар?

— Мен тақдиримни узоқ-узоқлардан қидириб юрибман. Буни қарангки, ўзимизнинг маҳаллада, ўзимизнинг кўчамизда, қўшни экан! Шунга айтдикилар-да “Фалокат оёқ остида” деб...

Тўй куни келинни ҳамма қариндошлари қиз билан хайрлашиб йиғлаб турса, унинг онаси кулиб турган эмиш. Кўшнилари келиб ахир қиз узатяпсиз, нега

йиғламайсиз деса...

— Мен нега йиғлай, энди қайнонаси йиғласин дермиш.

— Тоға, “омадли уйланиш” нима дегани?

— Омадли уйланишми? Бу заҳарли илонлар тўла қопнинг ичига қўлингни тикиб, заҳарсиз илонни топиш дегани!

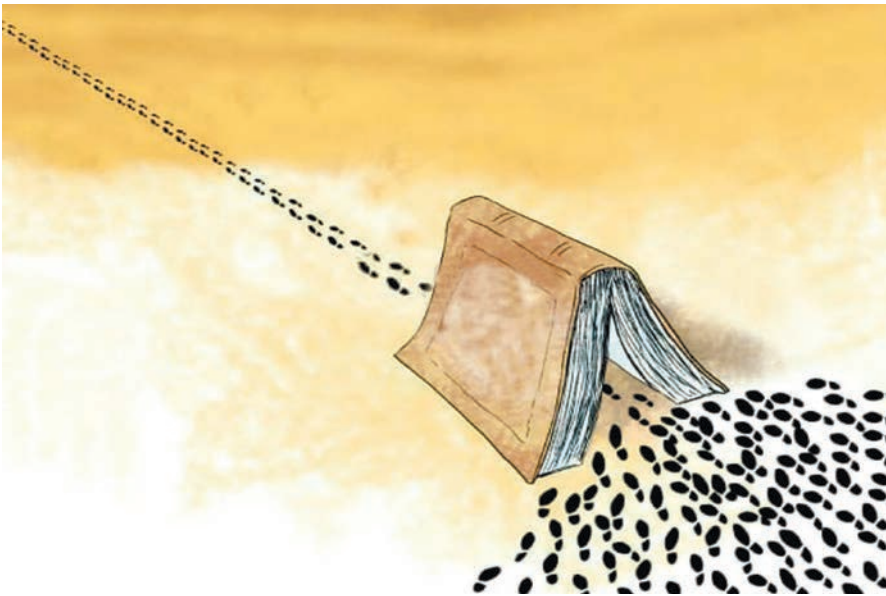
Бола онасидан сўради:

— Ойи нега келинлар тўйда оппоқ кўйлак кийишади?

— Энг бахтли кунни бўлгани учун оппоқ кўйлак кийишади.

— Ҳа энди билдим куёвлар нега коп-қора костюм-шим кийишини.

Китоб ҳаёти-мизни тартибга келтирувчи энг катта ва энг арзон мабод!

«MILLIY
TIKLANISH»
DEMOKRATIK
PARTIYASINING
IJTIMOIY-
SIYOSIY
GAZETASI

JAMOATCHILIK KENGASHI:
Alisher QODIROV – kengash raisi

Akmal SAIDOV,
Abror PO‘LATOV,
Amriddin BERDIMURODOV,
Akmal JUMABOYEV,
Bahodir MAMATXONOV,
Ilhom ABDULLAYEV,
Ibrohim G‘OFUROV,
Iroda DADAJONOVA,
Minhojiddin MIRZO,
Nuriyman ABULXASAN,

Odiljon TOJIYEV,
Olim O‘SAROV,
Otabek JIYANBOYEV,
Ozodbek NAZARBEKOV,
Ortiqali QOZOQOV,
To‘lqin TESHABOYEV,
Feruz MUHAMMEDJANOVA,
Xurshid DO‘STMUHAMMAD,
Sherzodxon QUDRATXO‘JA,
Shuxratjon AXUNDJANOV.

Bosh muharrir:
Mirodil ABDURAHMONOV

Adadi – 30 035.

TAHRIRIYAT
MANZILI:

Toshkent shahri,
Uchtepa tumani,
Maqsud Shayxzoda
ko‘chasi, 1 A-uy.
Gazeta tahririyat
kompyuter markazida
terildi va sahifalandi.

Mualliflar fikri
tahririyat nuqtai
nazaridan farq qilishi
mumkin.

Gazetada Internet
ma‘lumotlari
va suratlaridan
foydalanildi.

Tahririyatga kelgan xatlar doimiy
e‘tiborimizda bo‘lib, ular mualliflarga
qaytarilmaydi.

NAVBATCHI MUHARRIRLAR:
Abdug‘affor OMONBOYEV,
Mabhuba KARIMOVA
NASHR UCHUN MAS‘UL:
Ma‘murjon YO‘LDOSHEV
NAVBATCHI:
Feruz XODJAYEVA
DIZAYN GURUHI:
Asilbek QUDRATOV,
Firdavs HAMIDULLAYEV
Miklan MARS

Elektron pochta:
mtiklanish@bk.ru / mtiklanish@mail.ru

Gazeta «Sharq» nashriyoti-matbaa aksiyadorlik
kompaniyasida chop etildi.
Korxona manzili: «Buyuk Turon» ko‘chasi, 41-uy

2008-yil 29-oktyabrda O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi
tomonidan № 0223 raqami bilan ro‘yxatdan o‘tgan.
Gazeta haftaning chorshanba kuni chiqadi.

Gazetaning bahosi kelishilgan narxda.
Qog‘oz bichimi: 350x587. Hajmi: 6 bosma taboq
Buyurtma: G – 721
Bosishga topshirish vaqti 21:00.
Topshirildi 03:20

Telefonlar:
(97) 755-10-11, +998 97 423 32 68

ISSN 2010-7714

123456